



KLAAR VOOR DE START...

Portretten van jonge vrouwen
over studie en werk.

inholland
hogeschool



Instituut Gak

Colofon

Klaar voor de start...?

Portretten van jonge vrouwen over studie en werk.

Amsterdam, maart 2024

Machteld de Jong, Eva Klooster en Henk Steenhuis

Vormgeving: Studio idiotēs, Artinjo Sprangers

Deze publicatie is mogelijk gemaakt
door een financiering van Instituut Gak.

INLEIDING

'Tijdens mijn opleiding aan de universiteit stond de theorie van het vakgebied centraal. Er was geen enkele verbinding met de praktijk. Als je daar iets over wilde weten of je wilde stagelopen, dan moest je dat zelf allemaal regelen. Dat vond ik jammer en heb ik zeker wel gemist. Ik heb mijn stage zelf kunnen regelen, maar het was beter geweest als er binnen de opleiding iemand was die met me meedacht of bedrijven aan studenten koppelde. Maar ook hoe het echt zou zijn om te werken. Het gaat niet alleen om de inhoud van het werk zelf, maar ook hoe het gaat op de werkvloer. Dat heb ik tijdens mijn opleiding niet meegekregen. Dus de start van mijn loopbaan was een sprong in het diepe.'

Dit citaat van een van de vrouwen die bij ons project Een Onzichtbare Generatie op de Arbeidsmarkt? Maak ze zichtbaar! betrokken was, is exemplarisch voor het merendeel van de jonge vrouwen die we hebben gesproken in ons, door Instituut Gak gefinancierde, driejarige project waarin we veertig vrouwen volgden bij hun [eerste stappen] op de arbeidsmarkt.

Aanleiding hiervoor was dat vrouwen al enige tijd hoger zijn opgeleid dan mannen, maar dit niet goed weten te verzilveren op de arbeidsmarkt. Hoe kijken jonge vrouwen naar werk als ze nog studeren? Hoe verloopt de overgang naar werk? Hoe kijken jonge vrouwen met een aantal werkervaring naar dit proces? Wat hebben zij nodig voor een sterke start en wat kunnen opleidingen en werkgevers daarin betekenen? Op deze vragen zijn we ingegaan tijdens het project waarvoor we tevens deze vijftien vrouwen hebben geportretteerd.

Het zijn stuk voor stuk bijzondere en zeer waardevolle portretten geworden die een mooi inkijkje bieden in de wijze waarop deze jonge vrouwen naar zichzelf, hun opleiding en hun werk kijken. Met tips voor de opleidingen, werkgevers en de jonge vrouwen die de arbeidsmarkt nog gaan betreden.

We zijn er trots op dat deze vrouwen hun verhalen met ons wilden delen.

Machteld de Jong, Eva Klooster en Henk Steenhuis

'Het is ingewikkeld zelf te leren bepalen welke skills je nodig hebt voor de arbeidsmarkt.'



Nikki

Na haar bachelor nam Nikki een tussenjaar, waarna ze haar studie vervolgde met de master Cultuur, organisatie en management, die meer gericht was op organisatiewetenschappen. 'Tijdens de master kreeg ik wel echt het idee dat we toe werkten naar een concrete baan. Ik had vorige week een reünie met de bachelorstudenten, en eigenlijk was iedereen het er wel over eens dat tijdens de bachelor studie wij nog geen beeld hadden wat we zouden worden.

Achteraf gezien vindt Nikki het jammer dat ze tijdens haar studie nog niet goed een beeld kreeg van haar positie op de arbeidsmarkt. 'Antropologie is een waardevolle studie waar je met een ander perspectief naar de werkelijkheid leert kijken. Je hebt er super veel aan. Ik herinner me dat in het begin van onze studie werd benadrukt dat het lastig zou worden om een baan te vinden, dat heeft niet zo uitgepakt. Ik zie tegenwoordig overal om me heen dat antropologen wél werk vinden. Uiteindelijk heb ik ook een leuke baan bij de Rijksoverheid gevonden.

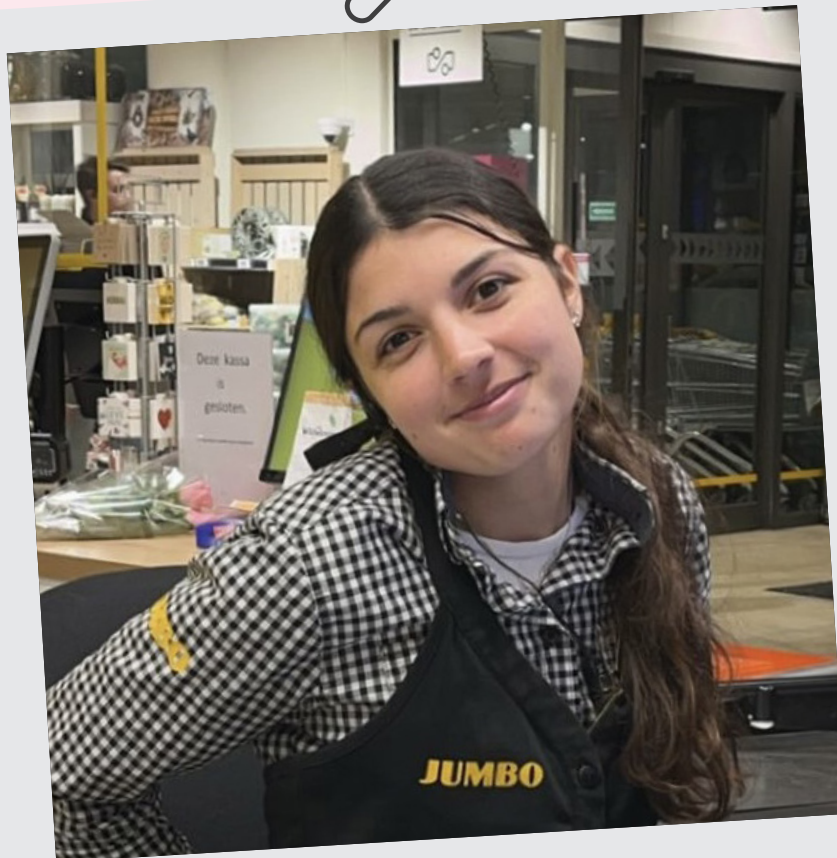
'Om toch na mijn studie een leuke baan te vinden, heb ik bewuste keuzes gemaakt tijdens mijn studie, bijvoorbeeld om ergens stage te lopen of vrijwilligerswerk te doen, om een netwerk op te bouwen en zicht te krijgen op hoe organisaties in elkaar zitten. Tijdens mijn bachelor werd ik hierbij niet echt begeleid. Dat geldt niet alleen voor antropologie, maar speelt volgens mij bij bijna alle bachelors aan universiteiten. Dat is een gemis.

Nikki ervaarde druk om te presteren: 'Dat ligt deels aan de studie, maar het zit ook in me dat ik mezelf push. Ik ben wel trots op wat ik uiteindelijk heb bereikt.

Ik ben blij met de master die ik heb gevolgd waar antropologie wordt gecombineerd met organisatiewetenschappen. Ik heb tijdens mijn master onderzoek gedaan naar diversiteitsbeleid bij de Rabobank, waardoor de studie concreter werd. Toen ontdekte ik in de praktijk de meerwaarde om met een antropologisch perspectief te kijken naar organisatievraagstukken.

Nikki heeft uiteindelijk een goede baan gekregen, maar ze ziet in haar omgeving veel oud-studenten, vrienden en bekenden worstelen. 'Ik zie het als een breder probleem dan alleen de bachelorstudie antropologie. Bij universitaire studies word je tot wetenschapper opgeleid. Maar het is ingewikkeld voor jezelf om te leren bepalen welke skills je nodig hebt voor de arbeidsmarkt. Wat is nou mijn meerwaarde? Ik vind het zeker een mooie ontwikkeling dat in het bedrijfsleven de antropologische blik nu wordt gepositioneerd als waardevol, via bijvoorbeeld corporate anthropology of deep democracy. Dit soort ontwikkelingen zouden ze ook meer in de bachelor kunnen verwerken.' Een verplichte stage tijdens je bachelor raadt Nikki ook aan. 'Dat geeft meer inzicht in wat je arbeidsmogelijkheden zijn, het versterkt een goed gevoel over je studie.

*'Voor wat ik nu wil, had ik beter
een andere studie kunnen doen'*



Milouda

'Ik ben net afgestudeerd, afgelopen donderdag had ik de diploma-uitreiking. In september heb ik mijn laatste vakken gehaald, waarna ik een maand heb gereisd. Ik heb nog geen vaste baan, ik ben aan het solliciteren en werk bij de Jumbo.

Milouda heeft bestuurskunde gestudeerd aan de HVA. Via social media krijgt ze nu veel berichten van recruiters die functies aanbieden in de ruimtelijke ordening, maar ze is er tijdens haar opleiding achter gekomen dat ze de sociale kant van bestuurskunde interessanter vindt. 'Ik kreeg veel aanbod voor traineeships in het ruimtelijke domein, daar ben ik wel gesprekken over aangegaan, heb ik ook sollicitatiegesprekken gevoerd. Toen kwam ik erachter dat dat niet voor mij is weggelegd.

Nu heeft ze gesolliciteerd naar een functie voor maatschappelijk begeleider van vluchtelingen. 'De vrouw die het sollicitatiegesprek voerde, was ook wel verrast door mijn studie. Ik heb nu een tweede gesprek, dat gaat over de arbeidsvoorwaarden. Een goed teken. Ik hoop dat het wat wordt. Ik vind de menselijke kant veel leuker dan de ruimtelijke kant. Alleen daar sluit mijn opleiding niet op aan. En ik kom voor bepaalde banen ook niet in aanmerking, omdat je bepaalde registraties nodig hebt die ik niet heb.

Het was wel even schrikken, toen ze ontdekte dat ze een andere kant op wilde. Bestuurskunde is een brede opleiding, tijdens haar studie kreeg Milouda sterk het idee dat ze zelf moest uitzoeken waar ze onderzoek naar zou willen doen. Daardoor onderzocht ze vooral de sociale kant van bestuurskunde, ging aan de slag met vragen over leefbaarheid of veiligheid van een buurt. Zo deed ze tijdens haar opleiding onderzoek naar jongerenparticipatie in Amsterdam Oost.

Toen ik na mijn studie alleen maar berichten kreeg over banen als toezichthouder, of vergunningverlener, en regelgeving, dacht ik aanvankelijk: oké, ik weet niet eens wat het is. En na het gesprek dacht ik elke keer: ik weet nu wat het is, maar het is niets voor mij. Als je tijdens je studie het idee hebt dat je goed zit, ga je ervan uit dat je een interessante baan kunt vinden. Toen begon ik wel wat te twijfelen: hoe kom ik aan interessant werk? Voor wat ik nu wil, had ik beter de studie Social Work kunnen doen. Of pedagogiek, dat meer gericht is op werken met jongeren.

Om bijvoorbeeld met jongeren te kunnen werken heb je de SKJ registratie nodig, en die krijg je bij je opleiding Social Works en Pedagogiek, maar niet bij Bestuurskunde. Je kunt deze registratie niet in een master halen. Je kunt er wel voor in aanmerking komen, als je genoeg ervaring hebt opgedaan. Ook bij veel sollicitaties is die registratie vereist; voor die functies kom ik dan ook niet in aanmerking.

Milouda zou de HVA adviseren om bij de projecten die je tijdens de studie mag doen duidelijk te maken naar welke banen Bestuurskunde toewerkt. 'Je krijgt wel te horen dat je bij de Rijks-overheid kunt komen werken, maar niet welke functies je kunt doen met deze opleiding. Daar zouden ze concreter in kunnen worden. Tijdens de opleiding lijkt het dat je twee kanten op kunt, maar uiteindelijk blijkt dat ik alleen beleidsmatig, ruimtelijk, en niet sociaal aan de slag kan.

Dit is echt een onderwerp voor tijdens je studie. Het heeft weinig zin om scholieren hier bij hun studiekeuze al over te adviseren. Een zeventienjarige gaat niet kijken met welke opleiding je op welke vacatures kunt solliciteren. Ik denk trouwens wel dat jongeren al veel te jong moeten kiezen wat ze willen gaan doen.

Hoewel haar studie niet aansloot op de banen die ze ambieert, ziet Milouda niet op tegen de overgang naar het werkzame leven. 'Ik heb er juist heel veel zin in. Dat is ook de reden dat ik niet meer wil doorstuderen. Ik wil nu in de praktijk gaan brengen wat ik geleerd heb. Ik wil fulltime aan de slag. Ik woon in Alkmaar, en moest soms voor een hoorcollege van een uur naar Amsterdam. Daar moest ik drie uur voor reizen, daar heb ik geen zin meer in.

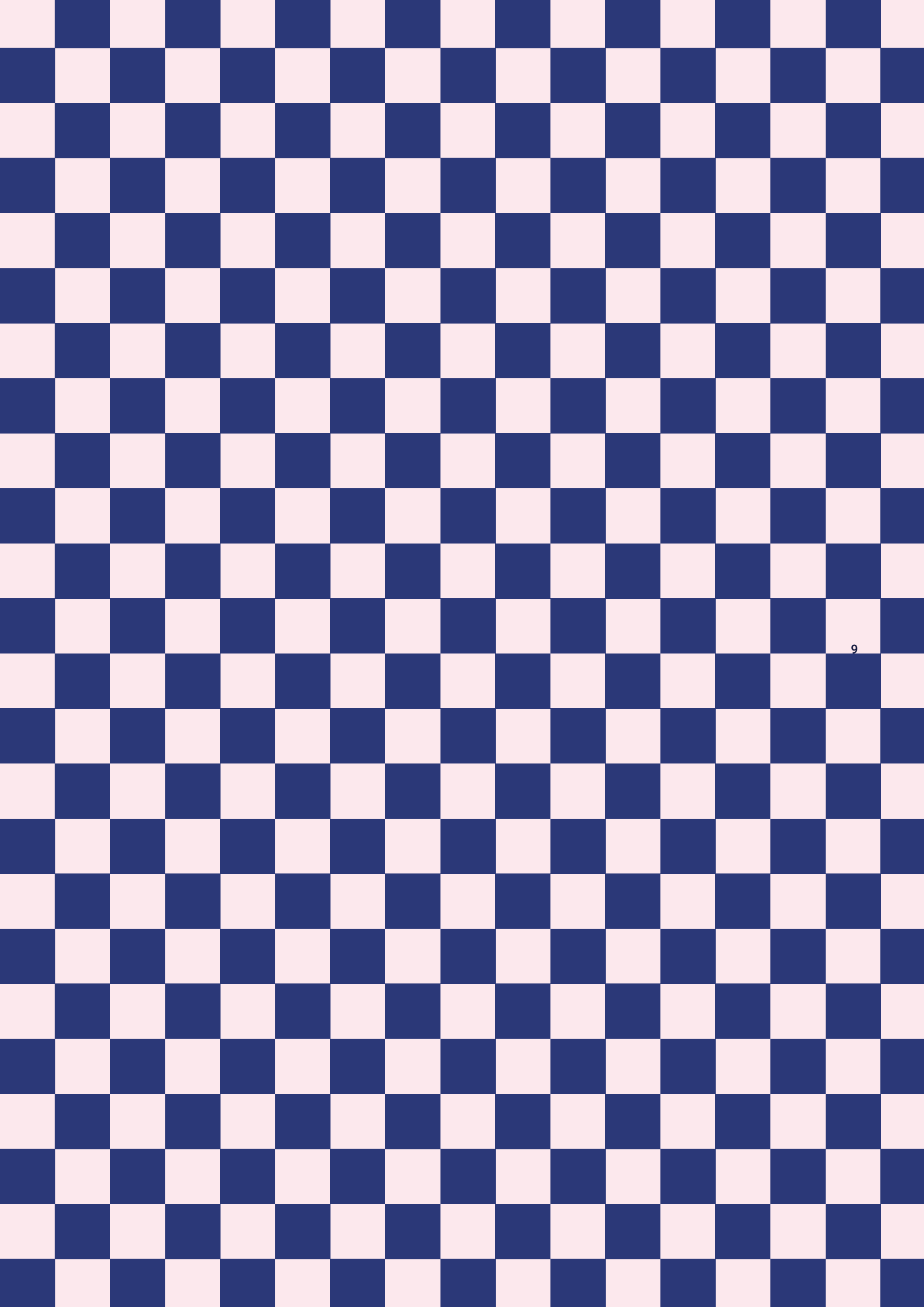
8 Ze hoopt in de buurt van Alkmaar aan de slag te kunnen gaan. 'Ik vind het niet erg om te reizen, maar hooguit een uur. Dat komt er al op neer dat je tien uur per dag van huis bent.

Verhuizen naar Amsterdam of Rotterdam is geen optie. 'Ik heb twee eigen paarden hier staan in Schoorl, daar zit ik aan vast. Ik woon een kwartiertje rijden bij mijn paarden vandaan. De paarden staan in de duinen, aan de bosrand. Een unieke locatie, die ik nooit weer vind. Ik heb ze al dertien jaar, dat blijft. Daarom wil ik niet ver reizen. Maar ik weet dat ik concessies moet doen, vooral omdat ik al niet heel veel keus heb in de banen. Dat komt ook doordat ik die registratie mis.

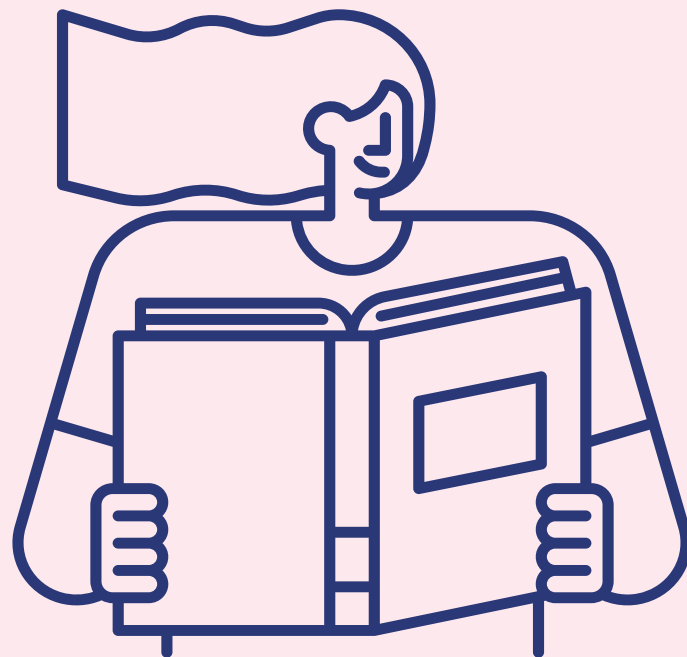
De baan waar Milouda nu op heeft gesolliciteerd, is voor 18- tot 65-jarigen, en daarvoor is deze registratie niet nodig. 'Door de ervaring die ik de komende jaren zal opdoen, hoop ik die registratie te kunnen aanvragen. Bovendien is die ook duur: 2000 euro, dat heb ik als student niet op de plank liggen.

Tijdens haar studie had ze geen last van iets als een depressie, maar haar studie was wel een bewogen periode: na een half jaar op school begon de coronaperiode. 'Mijn klas heb ik vier maanden gezien, en daarna alleen nog op scherm. In het derde jaar heb ik in de gemeente Alkmaar stage gelopen, maar toen raakte mijn vriend ernstig ziek, hij balanceerde op het randje van de dood. Dat had niets te maken met werk of studie, ik heb ook hele goede begeleiding gehad, zowel van de HVA als van mijn stageplek in Alkmaar. Die stage heb ik goed kunnen afronden.

Vanwege corona mocht er in het ziekenhuis maar één iemand aangewezen worden als zorgpartner. 'De moeder van mijn vriend en zijn zus hebben toen heel lief gezegd dat ik dat mocht doen. Daar ben ik ze nóg dankbaar voor. Ik mocht elke dag van 8 uur 's ochtends tot 10 uur 's avonds bij hem zijn, en hem begeleiden bij het eten, bij de onderzoeken, het toiletbezoek. Ik was daar elke dag. Ik moest wel af en toe wat voor school doen. Dan zette ik de wekker op 6 uur, ging ik even naar de paarden, werkte daarna een uur aan school, en daarna naar het ziekenhuis. Ik had het anders gewenst, maar ik ben blij dat het op deze manier heeft uitgepakt. Hij is weer helemaal beter.'



'Het heeft lang geduurd voordat ik het gevoel kreeg mezelf te kunnen zijn. En daar zou op school meer aandacht voor moeten zijn.' ~Ezgi



Na haar studie maakte Ezgi een reis naar Rome die een mindswitch veroorzaakte. 'Ik was perfectionistisch, wilde alles snel op jonge leeftijd bereiken. Als ik iemand zag die een groot publiek bereikte, wilde ik dat ook onmiddellijk. Ik moest dezelfde erkenning en ik wilde dat op dezelfde leeftijd.

Nu heeft ze dat minder. 'Nou, ik ben nu weer een tijd terug, en voel dat ik toch weer de prestatie-maatschappij in gezogen wordt. Maar doordat ik er uitgestapt ben, heb ik ontdekt dat ik de balans in mijn eigen leven belangrijker vind dan het bereiken van de top. Mensen in de top hebben zelden een uitgebalanceerd leven. Je moet zoveel van je privéleven inleveren om de top te bereiken. In de toekomst wil ik dat werk, hobby en privé met elkaar in balans zijn. Ezgi deed eerst de bachelor sociologie, daarna volgde ze een master in de organisatiekunde. 'Toen ik sociologie studeerde, interesseerde bijna alles me. Ik heb de mazzel gehad dat ik het interessant vond uit te zoeken hoe organisaties in elkaar zitten. In de toekomst wil ik als consultant werken aan verandermanagement.

Toch veranderde ze de afgelopen jaren flink. 'Ik heb nu gewoon een studentenbaan. Dat bevalt me. Ik heb jarenlang op mijn toppen geleefd. Voor het eerst van mijn leven hoeft nu iets niet perfectionistisch. School, vwo, universiteit - tot aan mijn 24ste heb ik aan een stuk door gestudeerd. Nu stel ik even niet zulke hoge eisen aan mijzelf.

In de zes weken dat ik in Rome ben geweest, heb ik veel vrienden gemaakt, die anders naar het leven kijken. Zij waren hoe ik wil zijn: spontaan, creatief, avontuurlijk, open. Life is a party. Dat mis ik wel hier in mijn dorp in Gelderland, waar veel sociale controle is. Het valt meteen op als je je leuk aankleedt, ik leef daarom vooral in Amsterdam. In een omgeving waar ik niemand ken, voel ik me vrij.

In Gelderland ben ik toch Turks, in Rome niet. Hier vergelijken ze mijn gedrag met dat van de gemiddelde Turkse Nederlander, en zijn ze geschokt als ik alcohol drink, geen hoofddoek draag, en niet aan de ramadan doe. Ik wil wel aan de ramadan doen, maar het komt er nog niet van. Als ik het doe, moet het uit mezelf komen, het moet me niet opgedrongen worden. Na haar Romereis is Ezgi gaan nadenken over het leven dat ze in de toekomst wil leiden. En welke carrière daarbij past. 'Ik hoef niet zo ambitieus te zijn, ik hoef niet direct fulltime te gaan werken bij een veelbelovend consultancybureau. De mensen in Rome lieten me zien dat je ook uit andere vormen van leven veel geluk kunt halen. Weer terug in Nederland is ze wel bang dat ze weer in oude patronen vervalt.

Mijn ambities komen weer terug, dan ga ik vanzelf weer prestigieuzer werk zoeken. Als ik fulltime advieswerk ga doen, wordt mijn leven veel serieuzer. Dan moet ik een deel van mijzelf wegleggen om mijn werk goed te doen. Kantoor is toch veel formeler; een andere omgeving vereist een andere manier van doen. Dan moet ik een andere kant van mijn identiteit aanspreken.

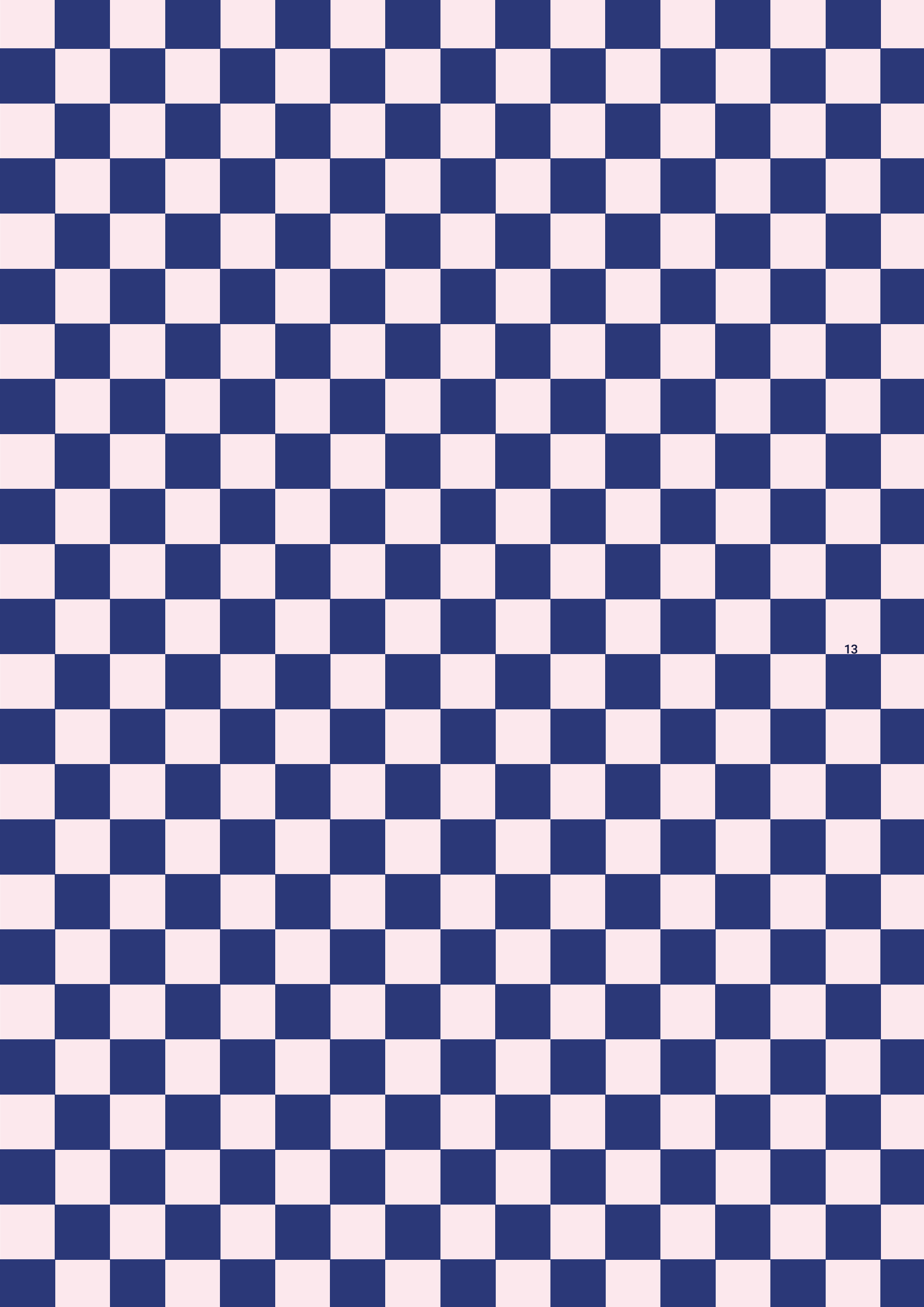
Dat wil ik niet, nog niet. Als ik aan mijn toekomstige zelf denk, wil ik mezelf niet vergelijken met anderen. Van nature heb ik de neiging te veel hooi op mijn vork te nemen. Tijdens mijn studie was ik erg ambitieus, wilde een toppositie en een groot huis. Ik zat in een gevangenis. Nu heb ik gezien dat je een huis kunt delen, en daar gelukkig van worden. Nu ik dat beseft, geef ik mezelf meer tijd om carrière te maken.

Terugkijkend zou Ezgi dat eigenlijk ook hebben moeten doen tijdens haar studie. 'Ik wilde alles tijdens mijn studie goed doen, waardoor ik uitstelgedrag kreeg. Het is beter om ergens mee te beginnen, ook al doe je het dan nog niet goed. Ik heb wel wat tools aangereikt gekregen om dat perfectionisme in de hand te houden. Nu weet ik dat je beter een klus kunt doen met 80 procent inzet dan met 110 procent. Ik heb geleerd tevreden te zijn met iets dat goed is.

12

Dat zou ik jongeren, die hun studie nog voor de boeg hebben, ook aanraden: zodra je uitstelgedrag vertoont, gewoon beginnen! Beter nu een uurtje studeren dan je voornemen morgen 4 uur aan de slag te gaan. En nog één: streef niet naar een 10 want dan begin je niet. Wees tevreden met kleine stappen, en kijk niet naar de grote stappen die een ander maakt. Want dat is iemand anders die andere keuzes heeft gemaakt, andere talenten heeft, zich andere doelen heeft gesteld en misschien ook andere waarden koestert. Dat laatste is veel belangrijker dan je denkt. Voor je het weet staar je je blind op iemand die rijk is, dan wil je ook zo zijn, maar je deelt zijn waarden niet. Dat werkt niet.

Behalve tips voor aanstaand studenten, heeft ze voor de opleiding ook advies. 'Mannen en vrouwen denken echt anders. Hoe precies is moeilijk te definiëren, maar ik heb vaak gemerkt dat ik een mannelijke rol overneem, en dat is uitputtend. We moeten onderzoeken hoe dat werkt, maar het heeft lang geduurd voordat ik het gevoel kreeg mezelf te kunnen zijn. En daar zou op school meer aandacht voor moeten zijn.'



*'Ik wil mijn kinderen laten zien dat
het loont om door te zetten'*



Djoeni

Je bent jong gestart op de arbeidsmarkt?

Ik ben opgegroeid bij mijn oma en dus moest ik veel zelf doen. Ik heb van jongs af gewerkt. Als zestienjarige mbo-stagiaire kwam ik terecht bij de H&M. Wat begon als stage, werd een bijbaan en toen een fulltime baan. Binnen de H&M ben ik doorgegroeid van winkelmedewerker naar leidinggevende.

Ik had die leidinggevende functie al rond mijn achttiende. Toen ik op mijn eenentwintigste op mijzelf ging wonen, verdiende ik niet genoeg, dus heb ik toen jarenlang twee banen gehad. Overdag was ik leidinggevende en deed ik ook administratieve taken voor de H&M. In de avonden en nachten werkte ik in een uitgaansgelegenheid in de garderobe. Ondanks dat ik twee banen had, verdiende ik door mijn leeftijd nog steeds niet voldoende om rond te komen. Het was vaak enorm frustrerend, ik werkte zo hard en verdiende nauwelijks genoeg om alle rekeningen te betalen.

Een paar jaar later combineerde jij studie, werk en een gezin?

Ondanks dat ik jarenlang twee banen heb gehad, wilde ik nog steeds een opleiding doen. Ik wilde verder in het leven. En ik had een droom dat ik ondanks alles rechten zou gaan studeren. Om die reden heb ik mij ingeschreven voor hbo Recht.

Tijdens mijn hbo-Rechten studie werd ik zwanger en toen werd het leven nog uitdagender. De combinatie van studie en kinderen was niet altijd gemakkelijk. Wij woonden in een klein appartement en wij hadden het financieel niet ruim. Tijdens mijn studie heb ik uiteindelijk drie zonen gekregen. Ik heb langer over de studie gedaan dan gepland en het was niet altijd

makkelijk. Maar het is mij gelukt. Ik heb wel een diploma!

Wat betekent jouw studie en werk voor je?

Ik ben er trots op dat ik ondanks alles altijd ben doorgegaan. Ik weet nu waarvoor ik het heb gedaan. Ik heb inmiddels een goedbetaalde baan bij de Belastingdienst. We kunnen onze kinderen geven wat we willen. We wonen nu in een fijn huis met een tuin en we hebben fijne burens. Dat is allemaal heel veel waard. Ik wil laten zien aan mijn kinderen dat het loont om door te zetten. Juist als je niets hebt gehad, moet je je dromen niet opgeven!

Wat voor werk doe je nu?

Ik werk voor de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT), dat is een afdeling van de belastingdienst. Ik beoordeel de juridische kant van de zaken van slachtoffers van de toeslagenaffaire, dat zijn wel indrukwekkende en emotionele zaken. Gelukkig is er een leuk team en hebben we trainingen gehad om hier mee om te kunnen gaan.

Bovendien is de Belastingdienst een heel fijne werkgever. We krijgen de mogelijkheid om thuis te werken en om op eigen tijden te werken. Het gaat erom dat je je werk goed doet en dat je het werk tijdig af krijgt. En voor mij als werkende moeder is die flexibiliteit heel belangrijk. Ik ben nu zwanger van een vierde en ik kan werk en zorg combineren. Dat we vertrouwen krijgen van onze leidinggevende maakt het verschil!

Wat is jouw advies voor werkgevers?

Geef werkende moeders de ruimte en geef ze vertrouwen. Ik heb nu een manager die ook vraagt: 'Hoe gaat het met de kinderen?' Hij is zo relaxt en zo meelevend. Ik moest er in het begin echt aan wennen, want mijn ervaring bij vorige banen is dat managers niet altijd ondersteunend zijn voor werkende moeders.

Voor de Belastingdienst heb ik gewerkt voor het OM. Ik was er graag blijven werken, vanwege de inhoudelijke kant van het werk. Maar mijn leidinggevenden bij het OM controleerden mij voortdurend, ik moest iedere maand op gesprek komen en mij verantwoorden. Als werkende moeder heb ik daar veel wantrouwen ervaren. Thuis werken mocht toen nog niet, ook niet als een van de kinderen ziek was. Dan vroeg de leidinggevende aan mij 'of mijn man niet kon oppassen?' Alsof wij niet al alles hadden geprobeerd om een oppas te regelen! Wie ben jij dat je dat aan mij vraagt?

Een werkende moeder heeft iemand nodig die empathie heeft voor de situatie. Je wil het vertrouwen dat je er als werknemer niet de kantjes vanaf loopt. Ik heb altijd zo hard gewerkt. Ik ben heel onzeker geworden door de negatieve ervaringen met leidinggevenden. Ik werd steeds stiller en meer teruggetrokken in mijzelf, ze waren zo pittig en wantrouwend.

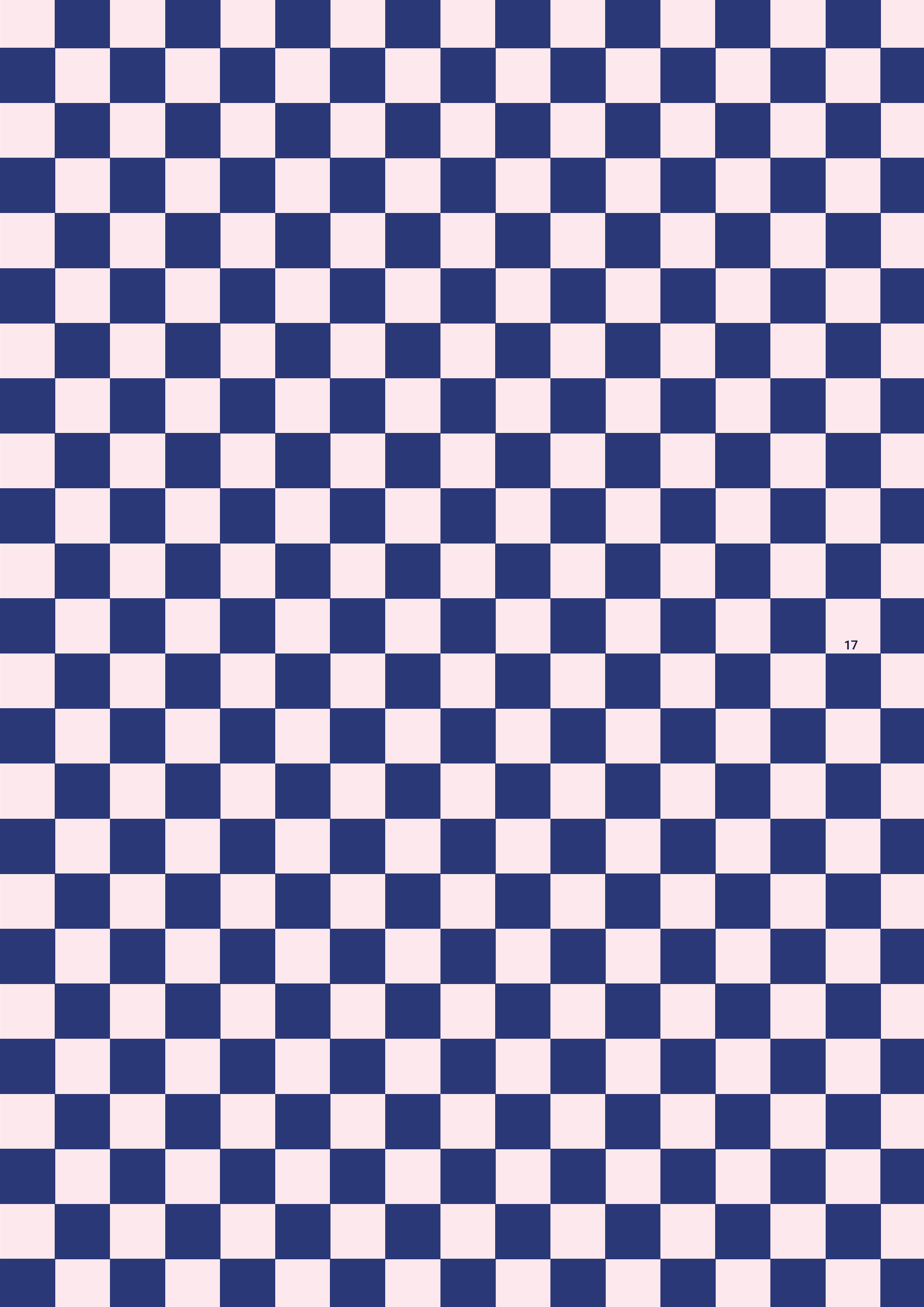
Wat had je de opleiding willen leren over de arbeidsmarkt?

Ik had veel beter voorbereid willen zijn op de praktijk en omgaan met verschillende type managers. Je krijgt op de opleiding alleen juridische kennis mee. Ik had tijdens de opleiding graag leren onderhandelen, zodat ik voor mijzelf had kunnen opkomen als werkende moeder.

Als ik mij beter staande had kunnen houden ten opzichte van de managers, dan was mijn carrière anders gelopen. Nu heb ik ontslag genomen bij het OM, dat had ik liever niet gedaan. Ik moest wel, ik werd steeds stiller, terwijl ik niet zo ben.

Wat raad je jonge vrouwen aan die hetzelfde meemaken?

Ik zou willen meegeven: blijf jezelf! Probeer te praten, met mensen in je omgeving of op je werk, maar hou het niet voor jezelf. En als het lukt, bespreek het met de werkgever.



'Gelukkig houdt mijn werk er meer rekening mee dat ik een baby heb'



Lianne

Over de verdeling van de zorg? Daar maken we veel ruzie over.' Het blijft lastig om als jonge vrouw te studeren, een carrière op te bouwen, een kind te krijgen, en dat ook nog te verzorgen. Lianne werd in coronatijd op 23-jarige leeftijd moeder, terwijl ze nog op school zat. Zij wilde niet dat anderen zouden zien dat ze zwanger was. 'Ik verborg het voor mijn medestudenten, eigenlijk wilde ik het voor mijzelf ook geheim houden. Toen ik het niet langer verbergen kon, kreeg ik best vaak afkeurende blikken van mensen op straat.

Toen ze zwanger raakte, zat Lianne midden in haar studie. 'Ik had geen vaste woonplek, logeerde bij mijn schoonmoeder, de zwangerschap kwam als een shock. Ik vergeet nooit meer de dag dat ik het mijn vriend ging vertellen. Ik moest huilen, hij was wél blij. Het was destijds heel ingewikkeld, nu zijn we er superblij mee.

Lianne stopte met haar studie; haar bijbaan werd gestopt door een leidinggevende die haar contract niet verlengde. 'Toen ik na een half jaar weer terug naar school ging, had ik mijn werk met jongeren ook weer opgepakt. Nu blijkt mijn eigen ervaring met verslaving en dakloosheid juist een voordeel in mijn werk. Toen werkte het tegen me.

Het eerste jaar van het moederschap bleek een beproeving. Werken, studeren en zorgen voor haar kindje, terwijl ze ook haar weg moest vinden in het samenleven met de vader van haar kind. Samen besloten ze hun leven in Amsterdam op te bouwen, en kozen voor kleinschalige kinderopvang via gastouderschap vanwege de lange wachtlijsten voor reguliere kinderopvang. Inmiddels heeft Lianne zorg voor haar kind, studie en werk behoorlijk onder controle. 'Doordat

mijn dochter nu drie dagen per week naar de opvang gaat, lukt het wel. Mijn vriend doet ook een dag, en ik doe een dag. Soms voel ik me schuldig, vraag ik me af of ik genoeg tijd besteed met m'n dochttertje. Ik heb mijn opleiding Social Works bijna af, mijn scriptie is al goedgekeurd. Maar als ik na studie of werk thuiskom, ben ik wel kapot.

Eenmaal thuis is er de zorg voor haar kind. 'Daar hebben we geregeld discussies over. Er is een verschil tussen mannen en vrouwen. Wij doen alles uit onszelf en kunnen daarna pas rusten. Ik ruim alles op, ik moet de woonkamer opruimen, anders kan ik er niet zijn. Mannen hebben daar geen last van, zij kunnen in de rotzooi hun ding doen. Mannen hebben gewoon sturing nodig door vrouwen. Ruzie helpt niet. "Waarom is de afwas niet gedaan?" vraag ik dan. "Niet aan gedacht," zegt mijn vriend. Maar als ik hem 's ochtend vraag de afwas te doen en de was op te hangen, gebeurt het wel. Maar het blijft vermoeiend, sturen en managen.

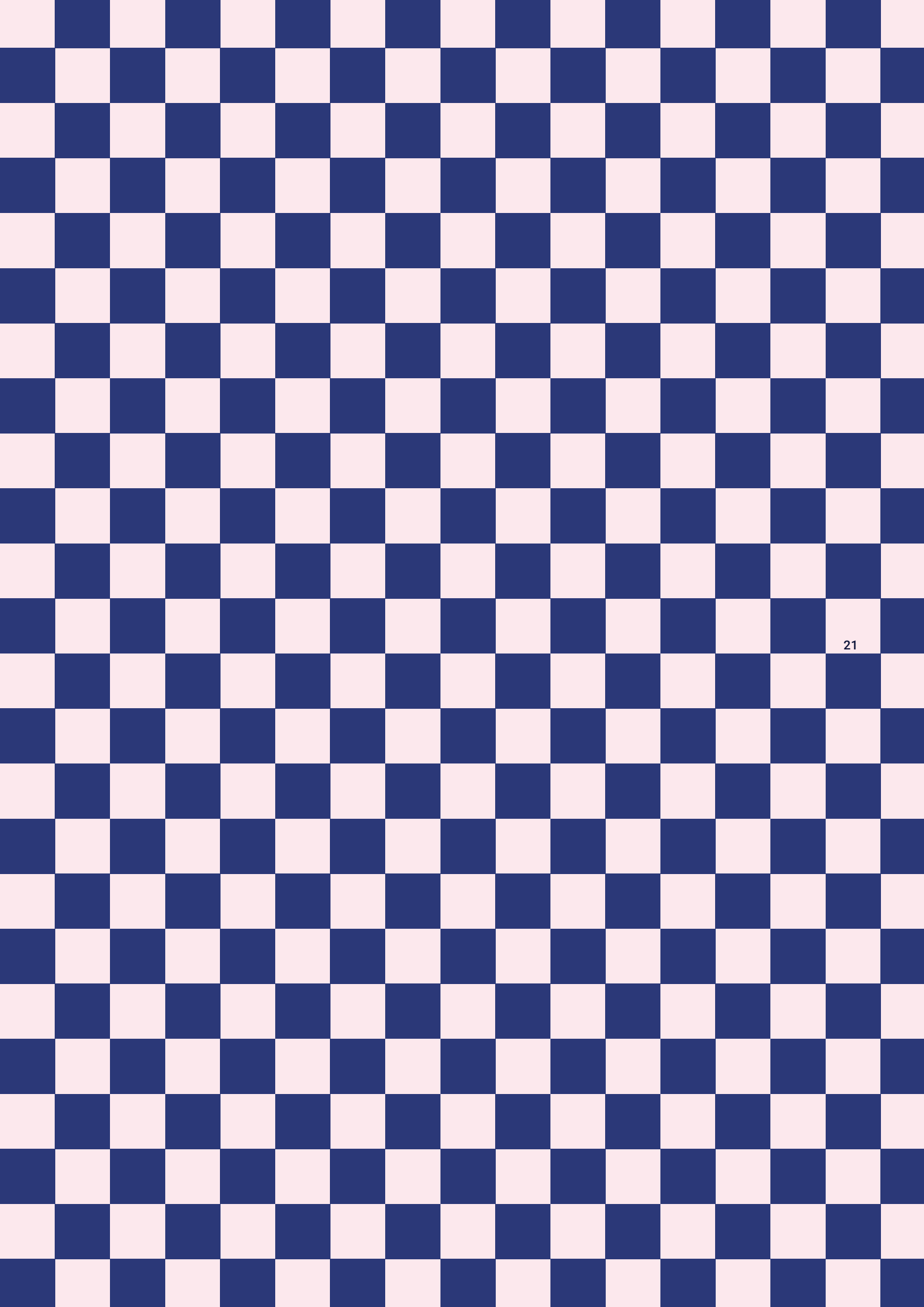
Het gebrek aan een stabiel netwerk en een complexe achtergrond maakten het eerste jaar van moederschap extra zwaar. 'Ik ben opgegroeid met huiselijk geweld. Op mijn zestiende ben ik dakloos geraakt. Op mijn 19e ben ik naar een verslavingskliniek gegaan. Daarna ben ik weer op straat terechtgekomen. Vervolgens ben ik in een opvang voor dak- en thuisloze jongeren geplaatst, daar ben ik naartoe gestuurd omdat ik dakloos was. In die tijd heb ik besloten het contact met mijn ouders te verbreken. Dat is nu bijna 7 jaar geleden.

De afwezigheid van familie, die de banden heeft verbroken, blijft een gemis. 'Sinds ik zwanger ben, en zeker sinds ik bevallen ben, ben ik in een soort nieuw rouwproces terechtgekomen. Omdat je geconfronteerd wordt met het feit dat je zelf nu ook ouder bent, en het heel anders wil gaan doen dan hoe ik ben opgevoed. Inmiddels lig ik er niet meer wakker van, ik heb de situatie geaccepteerd zoals die is, maar familie blijft een gevoelig onderwerp. Gelukkig heeft mijn vriend een wat stabielere netwerk, hij heeft zijn moeder en tantes.

Naast haar studie is Lianne ambulante hulpverlener bij Per Mens. 'Dit ligt in het verlengde van mijn studie. Gelukkig houdt mijn werk er meer rekening mee dat ik een baby heb. 'Ik hou echt echt van mijn werk, het is mijn passie. De combinatie is pittig, maar ik heb voor zwaardere situaties gestaan.

Opvallend is het gebrek aan begrip van de school voor de uitdagingen van jonge ouders. 'School hield totaal geen rekening met het feit dat ik moeder ben. Later ben ik erachter gekomen dat er allerlei potjes en toelagen zijn voor studenten die zwanger worden. Dat ontdekte ik toen mijn kind twee was. Er was geen begeleiding van school. Niets.

Ik heb één keer een docent gesproken, die zei dat we een kinderopvang op school zouden moeten hebben. Dat vind ik een goed idee. Maar ik begrijp ook wel weer dat de HVA niet wil aanmoedigen om op jonge leeftijd, als je nog studeert, aan kinderen te beginnen. Als je de keus hebt, zou ik wachten tot je afgestudeerd bent en een baan hebt. Dan is het leven wat voorspelbaarder. Als je nog studeert sta je aan het begin van je carrière, heb je geen baangarantie en moet je je kindje onderhouden. Dat is een groot risico.



'Iedereen is wel competent om een opleiding te behalen, ongeacht welke dat is. Iedereen heeft immers bepaalde talenten en is uniek op zijn of haar eigen manier. Niets is niet mogelijk'.



Khadiga

Mijn werk nu:

'Ik werk als gezinsherenigingsfunctionaris. Dat betekent dat ik minderjarige vluchtelingen begeleid tot hun familie naar Nederland komt. Ik praat met ze, regel dat benodigde documenten en formulieren aanwezig zijn en zorg dat een compleet dossier naar de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) kan gaan. Om dit allemaal te regelen heb ik veel contact met de IND, de ambassade, maar als procedures via advocaten lopen, ook met advocaten.

Mijn werk is heel afwisselend en ik vind het heel erg leuk. Mijn werk komt voort uit mijn stage dat ik in het derde studiejaar deed. Toen werkte ik ook als gezinsherenigingsfunctionaris, maar toen voor meerderjarige vluchtelingen die alleen naar Nederland waren gekomen. Er is veel overlap in de activiteiten, alleen de leeftijd verschilt natuurlijk. De meeste minderjarige vluchtelingen, zo'n 90%, komen uit Syrië, de rest komt uit Somalië, Eritrea of Afghanistan. De meesten van hen zijn jongens. Ik heb tot nu toe twee meisjes begeleid, uit Eritrea, daar is ook dienstplicht voor meisjes en daarom vluchtten ze.

Deze meisjes waren 11 jaar oud.

Mijn werk is heel belangrijk, zo'n vlucht die zo'n kind maakt, is heel heftig. Het is vaak een gevaarlijke onderneming en veel van hen overleven het niet. Ze verdrinken onderweg, hebben te weinig eten of drinken of houden het om andere redenen niet vol. Je kunt zien dat het een heel grote traumatiserende impact heeft op kinderen. Een kind snakt naar zijn ouders, maar je moet in Nederland nog minstens drie jaar wachten door het systeem.

Iemand moet sowieso een jaar wachten op een verblijfsvergunning en dan is de wachttijd op hun familie minstens twee jaar. Ik zie mezelf niet als vervangende moeder, maar ik heb wel een belangrijke functie in hun leven'.

Verwachtingen van werk

'Eigenlijk had ik geen verwachtingen van hoe werken zou zijn. Ik had ook geen idee wat ik na de havo zou gaan studeren. Mijn ouders hebben me gepusht om Bedrijfseconomie te gaan doen omdat ik dan een goede baankans zou hebben. Ik ging studeren in coronatijd en dacht echt: is dit het nu? Gaat zo mijn werk er ook uitzien? Ik vond het allemaal niet leuk. Toen ben ik geswitcht naar de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening, dat vond ik wel leuk en mijn stage helemaal. Ineens had ik een werkweek van 9 tot 5 en zag ik heel duidelijk wat dit werk in hield. En dat dit was wat ik wilde. Na mijn stage heb ik meteen gesolliciteerd hier en omdat ze me via mijn stage al kenden, was het heel snel geregeld. Daarvoor had ik alleen maar bijbaantjes gehad en op basis daarvan kon ik me geen goed beeld vormen van werk dat bij mijn opleiding zou passen'.

Vorbereiding via de opleiding

'Vanuit de opleiding ben ik echt niet goed voorbereid op het werken in de praktijk. Natuurlijk had je wel mentorgesprekken en daar kwam het thema professionele ontwikkeling ook wel aan bod, maar dat ging vooral over het invullen van formulieren met jouw competenties en het aanmaken van een LinkedInprofiel. Dat waren geen gesprekken over wat je wilde, je verwachtingen en hoe de opleiding je daarbij kon ondersteunen. Je kunt echt wel zeggen dat ik nogal onvoorbereid mijn stage inging. Mijn stage was echt de eerste kennismaking met het beroepenveld. Ik wilde iets met vreemdelingenrecht doen en wilde graag bij de IND werken, maar daar kom je met een hbo-diploma niet binnen.

Ook niet als je mensen al kent die daar werken, ik had via vrienden die daar werken een sollicitatiegesprek kunnen regelen, maar ze namen me niet aan. Je moet een masteropleiding hebben. Dat vind ik niet eerlijk. Juist een hbo-diploma is heel praktisch en mijn opleiding is ook nog eens heel sociaal gericht'.

Belangrijkste ervaringen in het werk

'Voordat ik met mijn stage kon beginnen, had ik een aantal verplichte basistrainingen vooraf moeten volgen. In het begin liep ik vooral mee met collega's om te kijken hoe het moest. Ik vond vooral het sociale contact heel leuk. Je bouwt echt een band op met vluchtelingen die aan jou worden toevertrouwd. Ik zag ook dat ze me dankbaar waren. Dat ik mijn werk goed deed, vond ik heel fijn. Dat je via je werk iets doet voor anderen, het gaat immers om mensenlevens. Ik merkte dat ik alles heel goed wilde doen. En dat wil ik nog steeds. In het werk is het voor mij vooral belangrijk dat ik zinvol werk doe met leuke mensen om me heen'.

Tips aan onderwijs

'Het onderwijs moet echt meer en betere voorlichting geven over stages en over het werken na afronding van je studie. En waar je kunt solliciteren en hoe je dat doet. Ik had bijvoorbeeld geen idee van het beroepenveld, dat je bijvoorbeeld ook bij een gemeente zou kunnen gaan werken. Bij mijn opleiding stonden er af en toe op de opleidingswebsite wel vacatures online, maar die waren zo algemeen dat ik geen idee had of dat ook iets voor mij zou kunnen zijn. Ik denk ook dat het onderwijs meer moet samenwerken met het werkveld, bijvoorbeeld via gastlessen of workshops aan studenten zodat je een beter beeld krijgt van het werk zelf en de mensen die

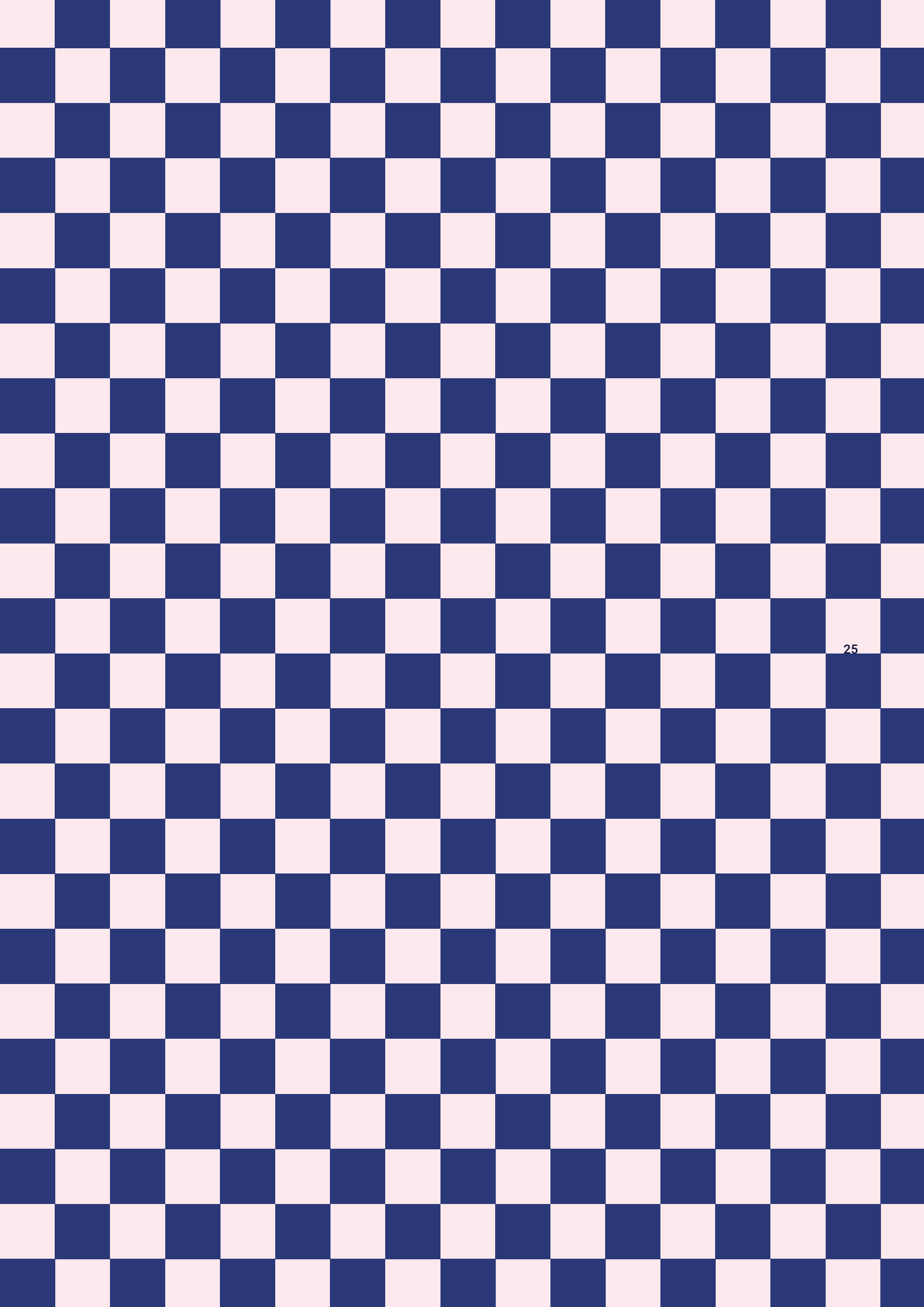
daar werken. Nu gaan veel studenten toch een beetje onvoorbereid op een vacature reageren, zonder dat je echt weet of je dat werk leuk vindt of ook aankunt'.

Tips aan bedrijfsleven

'Ik denk dat het heel belangrijk is dat bedrijven zich meer verplaatsen in het leven van vrouwen. Bijvoorbeeld als een vrouw een fulltime baan heeft en ze wil, na het krijgen van kinderen of als ze moet mantelzorgen, minder werken, dat dit ook makkelijk mogelijk is. Dat je dat gewoon regelt. In mijn werk kun je bijvoorbeeld heel makkelijk van 36 naar 24 uur per week switchen, die flexibiliteit is erg belangrijk voor vrouwen. Ik denk dat 85% van mijn collega's vrouwen zijn, het management is bijna alleen maar mannelijk, die banen zijn 40 uur. Ik denk niet dat je 36 uur per week kunt werken als je twee kleine kinderen hebt, dat is echt heftig. Daar moeten organisaties echt rekening mee houden, daar help je vrouwen mee'.

Wat zou je tegen vrouwen zeggen die nu nog studeren als het gaat om het vinden van een plek op de arbeidsmarkt?

'Ik denk dat een goede voorbereiding op je toekomst heel belangrijk is. Dat je je goed inleest op de organisatie waar je wilt gaan stagelopen of werken, dat je goed weet wat ze doen en waar ze voor staan. Het is ook echt belangrijk om te kijken of de sfeer van een organisatie bij je past, dat zie je pas bij een sollicitatiegesprek of op de werkvloer. Dus, ik denk vooral in de voorbereiding goed nagaan wat je leuk vond bij de opleiding, bepaalde vakken bijvoorbeeld, en jouw stage of werk in die richting gaan zoeken. Zoals ik zelf ook deed omdat ik vreemdelingenrecht heel interessant vond.'



'Als ik een doel heb, ga ik er altijd voor en zorg ik dat ik die ook haal. Dat hoeft niet allerhoogste te zijn, maar een doel is om te halen.'



Cindy

Mijn werk nu:

'Ik werk als coördinerend beleidsmedewerker bij de Nederlandsche Bank. Ik doe onderzoek en geef beleidsadvies gebaseerd op onderzoek dat we ook uitvoeren. Mijn focus ligt op de Nederlandse woningmarkt en pensioenen. Het advies dat de Nederlandsche Bank geeft, is vaak gericht op ministeries in Den Haag en onze rol is om het publieke en politieke debat te voeren met cijfers of met economische theorie en argumenten. Het voelt niet altijd alsof je zo'n belangrijke rol hebt, omdat de beslissingen uiteindelijk aan de politiek zijn. Maar op sommige momenten ervaar je wel dat je met iets belangrijks bezig bent. Dat is toch spannend, iedereen kijkt naar wat je aan het doen bent en wat jouw visie op bepaalde vraagstukken is. Mijn werk en de inbreng die ik heb, gaan over belangrijke zaken voor Nederland, zoals de woningmarkt of het pensioenstelsel. En dat maakt het werk ook leuk. Ik streef ernaar dat wat ik doe uiteindelijk ook effect heeft, en niet onderin een la verdwijnt.

Verwachtingen van werk

Ik heb toen ik jonger was wel gezegd dat ik niet op kantoor zou willen werken. Het leek me enorm saai om de hele dag achter een computer te moeten zitten. En ik weet niet hoe ik tijdens mijn studie naar werk keek. Ik had eigenlijk niet echt een goed beeld van wat werken zou inhouden. Ik koos mijn studie Economie omdat ik het vak Economie op school gewoon erg leuk vond. Je kunt wel zeggen dat werk een soort black box was voor mij. Ik heb er tijdens mijn studie nooit echt bewust over nagedacht'.

Vorbereiding via de opleiding

'Tijdens mijn opleiding was de voorbereiding op een toekomstige baan of wat werken daadwerkelijk zou inhouden redelijk beperkt, tenzij je in de wetenschap wilde werken, daar is de studie meer op gericht. Maar er werd niet goed voorbereid op werken buiten de universiteit na je studie. Ik weet dat er binnen de opleiding Economie nu meer aandacht voor is want ik ben zelf ook wel gevraagd als alumni om te vertellen over mijn werk. Toen ik studeerde, was daar nog geen aandacht voor dus het is heel goed dat dit nu wel het geval is. Ik ben toen naar mijn oude opleiding gegaan en ben aan de studenten gaan vertellen over mijn werk. Je kon merken dat ze heel erg geïnteresseerd waren in mijn verhaal. Deze verhalen had ik destijds ook wel willen horen.

Als er bij ons wordt gezegd dat er een vrouw nodig is in een managementfunctie omdat we vrouwelijke kwaliteiten als empathie nodig hebben, komt daar de inhoudelijke kennis die je nodig hebt nog bovenop. Er wordt dus meer van vrouwen verwacht dan van mannen, die worden alleen maar beoordeeld op hun inhoudelijke kennis. Dat is wel gek’.

Tips aan onderwijs

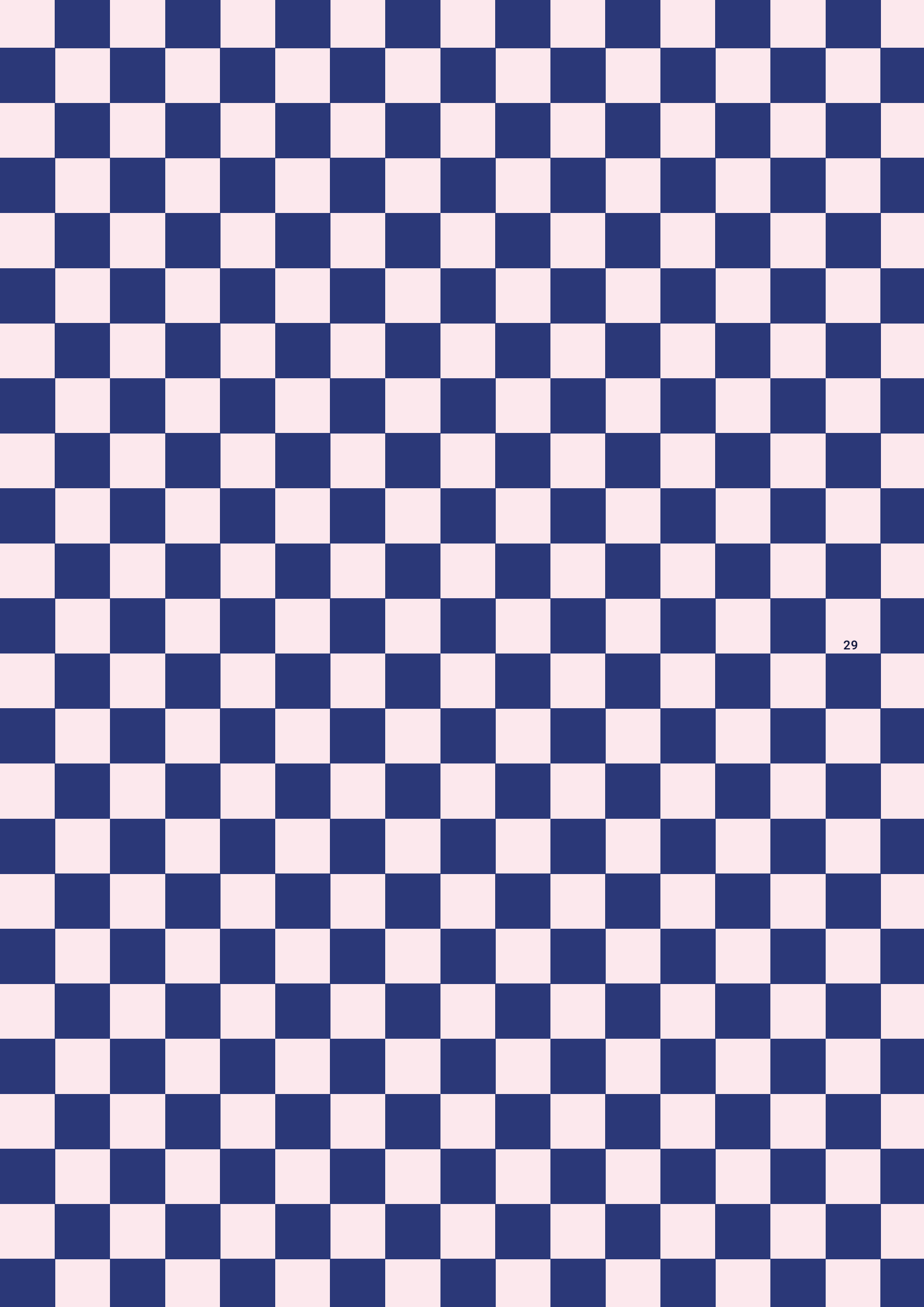
‘In het onderwijs zou veel meer aandacht moeten zijn voor het werk waarin je wordt opgeleid. Niet alleen inhoudelijk, maar ook de sociale codes en vaardigheden die je nodig hebt als je gaat werken. Je kunt dat bijvoorbeeld doen door gesprekken met alumni te organiseren die in verschillende organisaties werken. Ik denk dat studenten vooraf informeren ontzettend belangrijk is en hen ook helpt bij het maken van goede keuzes na afronding van de opleiding. Dan hoef je het niet zo op jezelf te doen, maar is het een onderdeel van de opleiding zelf’.

Tips aan bedrijfsleven

‘In de D&I-opleidingen die ik heb gevolgd, vind ik toch de nadruk liggen op het gegeven dat vrouwen zich moeten aanpassen aan het normbeeld in een organisatie. Vrouwen zouden zich meer moeten uitspreken, meer voor zichzelf moeten leren opkomen. Dat vind ik de omgekeerde weg. Organisaties zouden zelf ook moeten kijken of aan iedereen gelijke kansen worden geboden. Dus, durf als organisatie te reflecteren op je eigen cultuur en je eigen normbeelden en ga na of iedereen wel echt gelijke kansen krijgt’.

Wat zou je tegen vrouwen zeggen die nu nog studeren als het gaat om het vinden van een plek op de arbeidsmarkt?

‘Leg de lat voor jezelf niet zo hoog. Je hoeft niet op alle vlakken in het leven heel hoog te scoren. Je komt er evengoed wel. Tijdens mijn opleiding werd heel vaak gezegd dat je niet alleen heel hoge cijfers zou moeten hebben, maar ook vrijwilligerswerk zou moeten doen, bestuurswerk, in het buitenland studeren et cetera en dan ook nog eens geen studieschuld opbouwen. Dat geeft echt een enorm grote druk’.



Waar een wil is, is een weg!



Soumaya

Verwachtingen van werk

'Mijn vader werkte bij de woningbouwvereniging als onderhoudsmedewerker en ik ging vaak met hem mee om hem te helpen. Dat vond ik altijd heel leuk. Daarom leek werken me gewoon iets heel leuks om te doen. Eerst wilde ik juf worden, maar dat verdween toen ik als kind bedacht dat ik zakenvrouw wilde worden, ik wist eigenlijk niet wat dat was, maar ik wist wel dat het iemand was met veel geld en dat wilde ik ook want om me heen had iedereen heel weinig geld'.

'Toen ik aan de Vrije Universiteit International Business Administration studeerde, had ik in mijn omgeving veel rolmodellen die bij corporate organisaties werkten. Mijn zus bijvoorbeeld, maar ook mijn mentor van de VU. Zij beïnvloedden me en vertelden dat ik een studie moest doen waarmee ik een goede baan zou gaan krijgen. Dat gaf me heel veel energie en ik ging er ook vanuit dat ik heel succesvol zou worden in mijn werk en zou doorgroeien naar de top van een corporate organisatie. Dat ik dat ook kon'.

'Toen ik afgestudeerd was, ging ik op een heel commercieel accountantskantoor werken. Maar toen ik daar eenmaal binnen was, vond ik het zo tegenvallen. Ineens zag ik heel realistisch dat ik in zo'n organisatie niet snel zou doorgroeien. De werkzaamheden motiveerden me totaal niet, die waren eigenlijk supersaai om te doen, en ik raakte helemaal gedesillusioneerd. Is dit het nu waar ik altijd naar heb uitgekeken? Ik was me er tot die tijd niet van bewust dat niet alleen het type organisatie belangrijk was, maar dat ook het werk zelf voldoening zou moeten geven. Ik vroeg me echt af of ik nu de rest van mijn leven jaarrekeningen wilde gaan controleren'.

'Tijdens mijn studie werd ik me er ook heel erg bewust dat ik een achterstand had ten opzichte van medestudenten die gewoon Nederlands waren omdat ik een migratieachtergrond heb. Ik werd me ook heel erg bewust van het belang van het hebben van een netwerk van mensen die al werkten op wat hogere posities in organisaties. Dus ik ging heel bewust mijn netwerk vergroten, want dat had ik eigenlijk niet. Ik sloot me aan bij een universitaire studentenraad en ging allerlei activiteiten op de Vrije Universiteit doen die waren gericht op het creëren van gelijke kansen voor alle studenten. Daar waren ook alumni bij betrokken die vertelden over de baan waar ze nu in werkten. Ik denk achteraf dat ik daar heb geleerd wat ik echt wilde en leerde ik de sociaal maatschappelijke kant in een baan waarderen. Dat er meer bestaat dan salaris alleen. Ik heb nu mijn eigen bedrijf waarin ik andere organisatie help met het omgaan met diversiteit en ik ben onderzoeker binnen het hbo'.

Vorbereiding via de opleiding

'Tijdens mijn opleiding aan de universiteit stond de theorie van het vakgebied centraal. Er was geen enkele verbinding met de praktijk. Als je daar iets over wilde weten of je wilde stage lopen, dan moest je dat zelf allemaal regelen. Dat vond ik jammer en heb ik zeker wel gemist. Ik heb mijn stage zelf kunnen regelen, maar het was beter geweest als er binnen de opleiding iemand was die met me meedacht of bedrijven aan studenten koppelde. Maar ook hoe het echt zou zijn om te werken. Het gaat niet alleen om de inhoud van het werk zelf, maar ook hoe het gaat op de werkvloer. Dat heb ik tijdens mijn opleiding niet meegekregen. Dus de start van mijn loopbaan was een sprong in het diepe'.

Belangrijkste ervaringen in het werk

'In mijn huidige werk, zowel als zelfstandige als onderzoeker, vind ik het een voordeel om een vrouw te zijn. Net als iedereen ben ik met activiteiten bezig die zijn gericht op gelijkheid in onze samenleving en als vrouw neem je in mijn beleving andere kwaliteiten mee dan mannen. Vrouwen zijn toch vaker gevoeliger dan mannen, zie ik om me heen. Ze zijn meer gericht op anderen in het werk'.

In mijn werk heb ik ook ervaren dat het oog hebben voor behoeftes van mensen, hun verhalen, het maken van verbindingen, dat vrouwen dat vaak beter kunnen dan mannen. Jongens kunnen zich focussen op het werk zelf en maken carrière, vrouwen zijn daarbij afhankelijker van de contacten die ze in de organisatie hebben opgebouwd. Het maken van carrière is voor vrouwen in een commercieel bedrijf - zeker als ze met 1-0 achter staan omdat ze een migratieachtergrond hebben en een hoofddoek dragen - echt moeilijker heb ik ervaren. Je moet toch een gunfactor hebben dan. Je eigen netwerk ontwikkelen is echt belangrijk, dan red je het als vrouw'.

'Dat hebben van een netwerk is echt een pluspunt. In mijn huidige werk ervaar ik geen verschil in kansen tussen mannen en vrouwen. In mijn commerciële baan waarin ik startte, was dat wel het geval. Dat was een mannenwereld. Alleen mannen hielpen elkaar in de weg omhoog, als vrouw kwam je daar haast niet tussen. Het betekende dat je als vrouw altijd slimmer moest zijn, harder moest werken, aardiger moest zijn, eigenlijk kwam het erop neer dat je als vrouw gewoon veel meer moest doen dan als man om te worden gezien'.

Tips aan onderwijs

'Tijdens de opleiding moet er aan de ene kant veel meer aandacht worden besteed aan de mindset van vrouwen: hoe kijk je naar jezelf en jouw talenten, waar wil je heen en hoe kom je daar, wat of wie heb je nodig? Strategisch navigeren eigenlijk, dat zou je tijdens je opleiding moeten leren. En dat je meekrijgt dat als het niet lukt in het werk of je vindt het niet leuk, dat dit dan niet per se aan jou hoeft te liggen. En je gewoon een andere weg moet uitproberen. Als je vrouwen daar niet op voorbereidt, is de teleurstelling gewoon heel groot als je baan niet is zoals je had verwacht. Een opleiding moet vrouwen veerkracht meegeven'.

'Aan de andere kant zouden opleidingen veel meer de verbinding met het werk moeten maken. Door gastsprekers uit te nodigen bijvoorbeeld die vertellen over hun werk en hoe het is om bij die organisatie te werken. Dat is niet zo lastig om te regelen, lijkt me, dat kan gewoon met alumni'.

Tips aan bedrijfsleven

'Bedrijven zouden jonge vrouwen een coach moeten geven. En als dat te duur is, koppel dan een ervaren vrouw die daar al langer werkt aan een jonge vrouw die net begint aan haar baan. Het gaat echt om de uitwisseling van ervaringen, je gehoord en gezien voelen. Ik weet zeker dat het helpt om je beter thuis te voelen in het werk. Dat je dingen kwijt kunt aan iemand, over het werk of omdat je twijfelt aan je eigen kunnen'.

Tips aan bedrijfsleven

'Bedrijven zouden jonge vrouwen een coach moeten geven. En als dat te duur is, koppel dan een ervaren vrouw die daar al langer werkt aan een jonge vrouw die net begint aan haar baan. Het gaat echt om de uitwisseling van ervaringen, je gehoord en gezien voelen. Ik weet zeker dat het helpt om je beter thuis te voelen in het werk. Dat je dingen kwijt kunt aan iemand, over het werk of omdat je twijfelt aan je eigen kunnen'.

Wat zou je tegen vrouwen zeggen die nu nog studeren als het gaat om het vinden van een plek op de arbeidsmarkt?

'Maak echt tijd om erachter te komen wat je wilt, als vrouw, als mens. Ga goed nadenken over waar je kracht en jouw talenten liggen en maak een plan. Ga ook na wie je nodig hebt om jouw plan te realiseren. En durf je dromen achterna te gaan. Dus, zorg goed voor jezelf, wees jezelf bewust van wat je wilt en wie je daarvoor nodig hebt en wees niet bang. Niet om te falen en niet om te zeggen als het niet is geworden wat je had gehoopt. Dan is er altijd een andere weg'.

'Ik wil altijd blijven leren'



Melannie

Waarom heb je gekozen voor bestuurskunde?

Naar school gaan vind ik een privilege, zeker vergeleken met mensen die niet de mogelijkheid hebben om naar school te gaan ondanks het feit dat zij dat wel willen. Ik ben me daar heel erg van bewust. Ik weet dat ik lieve ouders heb, zij hebben hard gewerkt om mij te laten studeren.

Ik heb vooraf veel getwijfeld over mijn studie-keuze. Ik heb veel open dagen bezocht. Uiteindelijk heb ik gekozen voor de opleiding Bestuurskunde. Omdat het een brede studie is en ik wilde meehelpen aan een betere toekomst van jongeren en ik vond maatschappijleer altijd heel leuk. Ik sloeg aan op maatschappelijk betrokken zijn. Ik ben afgestudeerd op een project bij Buurtcampus Nieuw-West, dat is een buurtorganisatie in Amsterdam. Ik had een goede klik met de begeleider, dat was heel fijn.

Doordat ik stages en opdrachten van de opleiding bij verschillende opdrachtgevers heb, heb ik veel geleerd over het werkveld, die kennis had ik nog niet. Ik had tijdens de studie graag nog meer geleerd over onze baanmogelijkheden, maar daar werd verder weinig mee gedaan. Ik heb veel geleerd van deelname aan extra vakken op de hogeschool. Ik volgde een 'Honours program' waar ik bijvoorbeeld nog meer heb geleerd over racisme en het effect van slavernij op de huidige samenleving. Ik ben me daar nu heel erg van bewust.

Hoe heb je jouw studietijd ervaren?

Het eerste jaar op het hbo ging het wel moeilijk vanwege de taal. Er werd een bepaalde manier van formele schrijfstijl verwacht. School had gelukkig wel een taalhulp. Maar ik miste tips en tricks over het starten van een studie. Mijn ouders zijn hoogopgeleid, maar niet in Nederland. Zij konden mij niet helpen toen ik hier ging studeren. Ik wist niet hoe alles werkte en werd ook geconfronteerd met onuitgesproken sociale en culturele drempels, zoals weinig netwerk hebben, je inschrijven bij een studie zonder voorkennis en voorbereiding, studieboeken tweedehands kopen. Dit soort dingen zag ik ook bij mijn vriendinnen die eerste generatie studenten waren. Later heb ik zelf eerste generatie studenten mogen begeleiden in het kader van het project Tune In, op de Hogeschool van Amsterdam. Op de hogeschool was de studentenpopulatie heel divers, ik voelde mij er prettig.

Na het hbo wilde ik doorstuderen. Ik koos voor een master Bestuurskunde, dat is een heel brede master. Op de universiteit voelde ik mij wel minder op mijn plek dan bij hbo Bestuurskunde. Ik voelde me er eerst toch wel een beetje buitengesloten omdat ik er anders uitzie. Het hielp ook niet mee dat we weinig colleges hadden, dus studenten zagen elkaar weinig en ik stap niet snel op mensen af. Uiteindelijk heb ik wel vrienden gemaakt, het duurde alleen wat langer dan op de hogeschool.

Ik zou altijd willen blijven leren, nu ik werk mis ik mijn studie op een bepaalde manier. Ik wil nu een nieuwe taal leren en ik lees meer informatieve boeken. Ik kijk of ik mij zo kan blijven ontwikkelen. Want soms vraag ik mij af: is dit wat je met de rest van je leven gaat doen?

Waarom heb je gekozen voor werken via een detachingsbureau?

Ik heb flexibele tijden en als ik wil kan ik ook 's avonds werken. Ik zie dat het met mij beter gaat dan met vrienden die weinig flexibiliteit en ruimte krijgen van hun werkgevers. Door te werken via een detachingsbureau heb ik een vast inkomen en maak ik kennis met verschillende organisaties. Het zijn tijdelijke klussen, ik vind het leuk dat ik daardoor een kijkje kan nemen in een nieuwe wereld. Dat is als starter heel prettig. Het detachingsbedrijf zoekt werk dat bij je past. Je hebt maximaal een uur reistijd en je krijgt een werkauto. Je krijgt coaching, ze lezen mee met je werk. Het is heel fijn dat iemand bij wijze van spreken 'je hand vasthoudt' in de eerste fase. Op dit moment werk ik nu voor verschillende gemeenten, daar heb ik te maken met verschillende wethouders. Ik leer er veel van.

36

Wat is jouw advies aan de opleiding?

De hogeschool had trainingen voor faalangst en plannen. Ik kwam daar te laat achter, daar zouden ze meer reclame voor kunnen maken. Want het zou heel handig zijn geweest en het is goed dat het gratis is. Ik heb lang gewacht met mijn eerste sollicitatie, dat was bij de Provincie. Ik hoorde bij de laatste kandidaten. Er waren veel rondes en dat legt veel druk op je als beginner op de arbeidsmarkt. Uiteindelijk vonden ze mij te jong. Voelde wel druk, ik moet het allemaal weten en alles uitgedacht hebben.

Wat had je als student willen weten over de arbeidsmarkt?

Het helpt als studenten informatie krijgen over wat je kan doen na de studie. Bestuurskunde is heel breed. Je kan na de studie op verschillende manieren aan het werk gaan, niet alleen in dienstverband. Denk aan traineeships, detachering of als zelfstandige werken. Daar leer je weinig over. Ik had ook meer ondersteuning willen hebben bij het lezen van vacatures teksten, waar moet je letten?

Omdat ik zelf bezig was met carrière opbouwen, ben ik boeken gaan lezen over vrouwen en werk. Daar heb ik veel van geleerd. Ik heb gelezen dat vrouwen niet solliciteren, als zij niet aan alle eisen voldoen die op de vacature staan. En dat vrouwen graag aardig gevonden worden, veel doen voor anderen. Ik herken dat wel. Vrouwen doen vaak de taakjes die niet gezien worden, dat was al op de opleiding. Vrouwen zetten de powerpoint klaar en zetten de video aan. Iedereen in de groep weet dat de vrouwen de presentatie hebben voorbereid, maar het wordt niet erkend. Het zijn namelijk de mannen die de presentatie geven en die de waardering daarvoor krijgen. Dat is niet per se de schuld van iemand, maar deze rollen nemen we automatisch aan.

Zie jij verschillen tussen mannen en vrouwen op het werk?

Ik ben zelf aan de stille kant en bescheiden. Ik heb altijd druk gevoeld om te voldoen aan verwachtingen van de maatschappij. De druk dat je moet doorstuderen, dat je een perfecte burger moet zijn, dat je naast school vrijwilligerswerk doet, dat je veel dingen erbij doet... Ik had vroeger ook moeite met "nee" zeggen en ik vond het lastig om het hardop te zeggen: 'Ik wil graag ...'

En op het werk zie ik het ook bij veel vrouwen. Vrouwen zijn bijvoorbeeld ook heel aardig met mails, vrouwen vragen eerst: 'Hoe was je weekend?' Mannen zeggen eerder: 'Ik verwacht nog dit!' Ik heb een mannelijke collega die heel makkelijk zegt: 'Doe jij dit even... regel jij dat even?' Meestal zijn het kleine organisatorische klussen, waarvan hij dan zogenaamd niet weet hoe het moet. Het maakt hem niet uit waar hij mee bezig is, als hij maar de baas kan spelen.

Ik heb veel aan mijn vrouwelijke manager. Die heeft mij gezegd: 'Je hoeft niet te zijn zoals je mannelijke collega's, maar je mag jezelf wel meer laten zien. Stel eens wat meer vragen. Toon je kennis.'

Wat adviseer je vrouwen die de arbeidsmarkt opgaan?

Nu ik meer vrije tijd heb, merk ik dat ik met studeren veel druk op mijzelf heb gelegd, te veel. Ik was vroeger vaak gestrest. Ik problematiseerde veel. Ik heb daarover veel gesproken met een vriendin, daar heb ik veel aan gehad. Zij is heel relaxed. Ze zei dan: 'Jij bent echt een stresskip, je kan ook pas stressen als het echt misgaat.'

Een handige tip is om een kwartier per dag je piekergedachten op te schrijven. En durf "nee" te zeggen. Durf grenzen te stellen. Blijf vooral jezelf, maar wees bewust van wat er in de omgeving speelt. Dit kan van invloed zijn bij het behalen van jouw doelen. Het is belangrijk om te begrijpen wat er om je heen speelt, dan kan je vooruitkijken en anticiperen. Dat vind ik zelf nog best moeilijk, maar dat begin ik nu steeds beter te begrijpen. Oftewel, strategisch inzicht hebben helpt.

*'Ik ben uit dertig sollicitanten gehaald,
dat is heel bijzonder.'*



Mehtap

Was je voldoende voorbereid op solliciteren?

Niet echt, ik was niet voorbereid op de vragen die zij mij stelden. Ik denk dat de studenten beter voorbereid moeten worden op hoe een sollicitatiegesprek in de praktijk kan lopen. En op de vragen die ze kunnen stellen over jou als persoon. Ze gaan je bijvoorbeeld vragen op welke manier je een toevoeging bent voor het team? Of wat je mindere kwaliteiten zijn, waar je je nog in wil ontwikkelen en waar je mee bezig bent op dit moment? Dat moet je echt tot in detail kunnen vertellen. Je moet heel bewust het gesprek in gaan. En dat moet je dus al oefenen tijdens de opleiding.

En wat betekent deze baan voor jou?

Ik werk nu bij de afdeling Bezwaarschriften. Ik ben vooral heel blij dat ik een vast contract heb, dat wilde ik heel graag hebben voordat ik ging trouwen. Ik kom ook uit een cultuur waar dat belangrijk wordt gevonden. Mijn ouders waren zo trots toen ik ambtenaar werd, dat betekent heel veel voor ze!

Dat ik door de Gemeente Rotterdam uit dertig sollicitanten ben gekozen, heeft mij zoveel zelfvertrouwen gegeven! Dit heeft het beton gelegd voor mijn carrière. Weet niet of ze bij de gemeente beseffen hoe trots mijn ouders waren. Liefst zou ik de gemeente willen uitleggen hoe ik de trots in de ogen van mijn ouders zag.

Wat kan je werkgevers adviseren als het gaat om gelijke kansen?

Vrouwen en mannen worden niet gelijk behandeld. Ik zag dat al tijdens mijn stage. De mannelijke stagiairs worden eerder losgelaten dan de vrouwelijke. Men vertrouwt het bij mannen eerder dat ze iets aankunnen dan bij vrouwen, er wordt over jonge mannen eerder gezegd 'die redt het wel' dan over vrouwen.

Dat zie ik nu ook terug bij de mannen op het werk. Mannen vertrouwen er zelf ook eerder op dat zij iets aankunnen en managers hebben die hoge verwachting van mannen. Dat hoort bij elkaar. Aan vrouwelijke collega's wordt ook sneller gevraagd: 'Gaat het wel?' 'Lukt het?' Er wordt eerder aan vrouwen getwijfeld dan aan mannen en vrouwen gaan mede daardoor aan zichzelf twijfelen.

De ongelijke behandeling begint al tijdens de opvoeding, ook in de Turkse cultuur. Daar ligt een groot deel van het probleem. Mijn moeder heeft dat anders gedaan, zij heeft al haar kinderen gelijk behandeld. Zij heeft veel invloed gehad op mijn studie en keuzes. Ik hoop mijn kinderen ook zo op te voeden. Mijn broertje wordt ook opgevoed met klusjes doen: vuilnisbak doen, afwas, was opvouwen. Mijn broertje zegt nu heel trots: 'Weet je wat ik heb gedaan? Zonder dat mama het aan mij vroeg heb ik de afwas gedaan!'

Op mijn huidige afdeling werkt maar één man. Die doet het goed, maar hij mag ook sneller meer doen en nu krijgt hij een schaal erbij. Vrouwen zitten op een gegeven moment aan het einde van een schaal, maar dan krijgen zij niets erbij. Dan wordt weer gevraagd: 'Kan je het wel aan?'

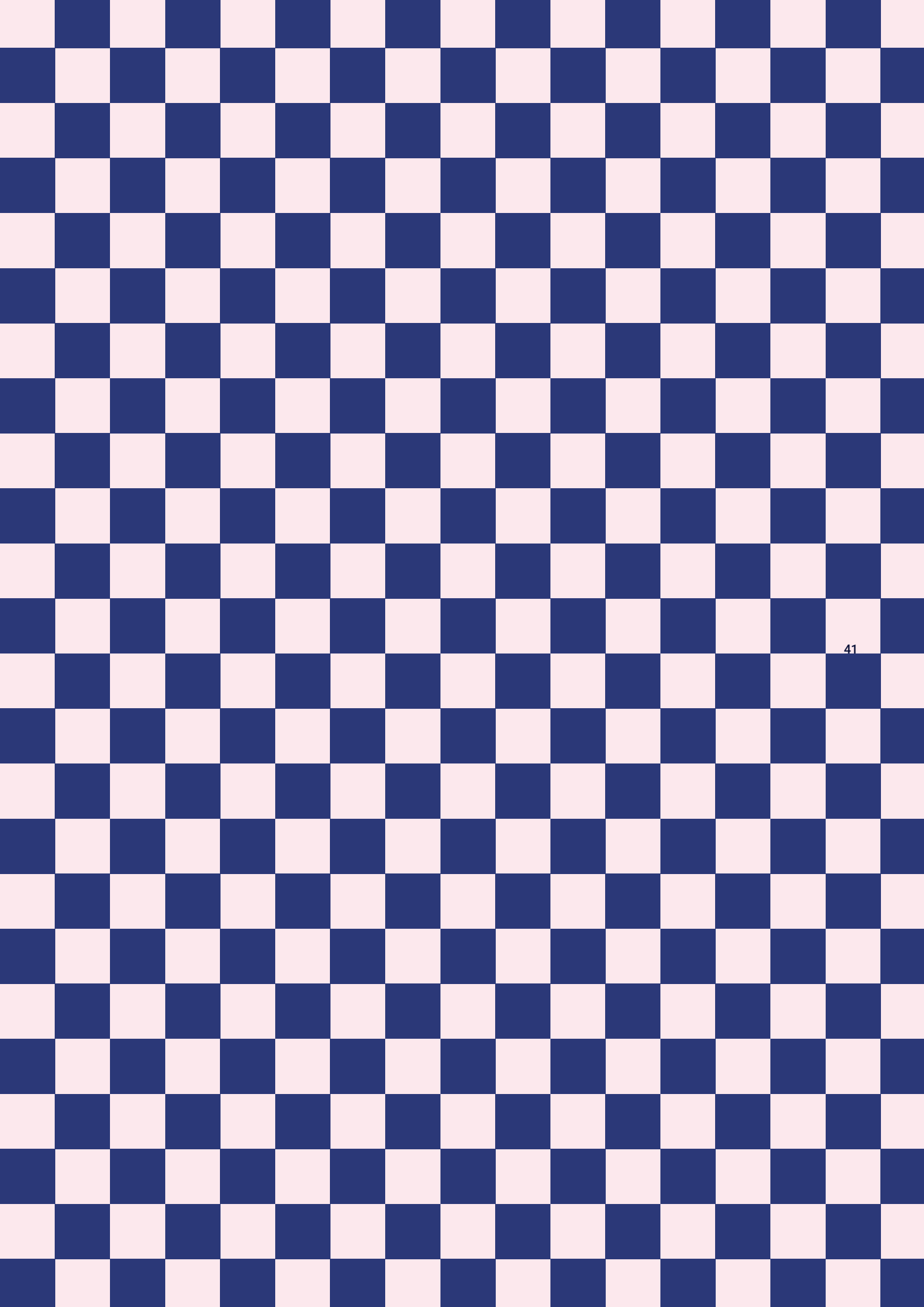
Biedt echt gelijke kansen aan alle sollicitanten.

Als allerlaatste. Ik wil het eigenlijk niet zeggen, want ik wil eigenlijk niet over discriminatie praten, omdat je dan al snel te horen krijgt dat wij van alles een probleem maken. Maar toen ik zocht naar een stage voor het Grafisch Lyceum was er heel duidelijk sprake van discriminatie. Ik solliciteerde tegelijk met een Nederlands meisje bij hetzelfde bedrijf. Zij werd direct benaderd en aangenomen en ik kreeg niet eens antwoord op mijn brief. Dat Nederlandse meisje heeft toen van die functie afgezien, om die reden.

Ik denk soms dat het Turkse en Marokkaanse vrouwen niet wordt gegund, dat wij zo een positie behalen. Ook Afghaanse vrouwen niet en die zijn echt superslim. Het zou normaal moeten zijn dat wij ook goede posities hebben. Ik had als ambtenaar laatst een Rotterdamse burger aan de telefoon, die zei dat hij trots is dat wij (Turken en Marokkanen) ook zo'n functie behalen. Dat zegt toch wel iets. Ik zou willen dat werkgevers echt gelijke kansen bieden aan alle sollicitanten!

Wat zou je nu tegen de 18 jarige Mehtap willen zeggen?

Niet zo onzeker zijn, je kan het wel! Pas toen ik mijn scriptie ging afronden heb ik geleerd: 'Ik kan het wel!' Vrouwen hebben soms een duwtje in de rug nodig. Ik heb dat ooit gehad van een vrouw die ik ontmoette toen ik hbo communicatie en multimedia design studeerde. Zij vroeg mij om een kookboek te ontwerpen. Ik durfde dat niet. Ik ging al stressen voordat ik het had geprobeerd. Die vrouw heeft mij toen letterlijk aan de hand meegenomen naar de Kamer van Koophandel. Ik heb daardoor de ervaring hoe het is om een kookboek te ontwerpen en om te werken als zelfstandige. Nu denk ik: waarom niet gewoon proberen? Je kan altijd stoppen als het niet lukt. Dan heb je het tenminste geprobeerd en ben je een ervaring rijker. En ik ben super trots op het kookboek.



*'Door mijn actieve rol tijdens mijn opleiding
heb ik geleerd om te netwerken'*



Ilknur

Je was een actieve student, wat heeft dat jou gebracht?

Ik ben van mijzelf rustig en stil. Op school en tijdens mijn opleiding ben ik bezig geweest met de klassenvertegenwoordiging, de studentenraad, voorlichtingen en open dagen.

Al die activiteiten staan mooi op je cv, dat hoor ik terug van werkgevers.

Door de activiteiten die ik heb gedaan binnen de hogeschool, heb ik geleerd om te netwerken en ben ik ook meer uit mijn schulp gekropen. Daardoor kreeg ik een goede band met docenten en studenten. Ik leerde andere mensen kennen binnen de hogeschool. Bijvoorbeeld de mensen van de medezeggenschapsraad en het promo-team.

Inmiddels heb je een diploma hbo rechten, maar je bent nog niet klaar?

Van kleins af aan heb ik gezegd: "Ik ga naar de universiteit." Het zit in mij, ik vind het leuk om te studeren. Ik ben in november 2023 begonnen aan mijn pre-master. Hierna wil ik door met mijn master, liefst in Privaatrecht. De kennis die je daar opdoet, is ook interessant en bruikbaar voor je privéleven. Als ik mijn masterdiploma heb, dan ben ik misschien klaar met studeren, haha. En met dat diploma kunnen ze je niet meer afwijzen, die gedachte speelt ook.

Tijdens de lagere school was je in de klas het enige kind uit Turkije?

In mijn jeugd heb ik een jaar in Turkije gewoond. Toen ik terugkwam was ik de Nederlandse taal vergeten, waardoor ik in groep 3 kwam in plaats van in groep 4. Hierdoor had ik al een achterstand. Gelukkig duurde dit niet heel lang en ik kon weer vloeiend Nederlands. Ik was ook het enige buitenlandse meisje. Dit is heel mijn

basisschooltijd zo geweest. Op de middelbare school kwam ik in een meer multiculturele omgeving terecht.

Je bent daarna nog vaker de eerste geweest in een weinig diverse omgeving?

Klopt, ik was de eerste hbo'er die bij een afdeling van het Ministerie van OSC stage liep. Ik heb zelf gesolliciteerd. Ik ben een ervaring rijker en zij ook. Na mij zijn er meer stagiaires van het hbo aangenomen. Ik heb mijzelf ontwikkeld door die ervaring, ik heb beter geleerd om te onderhandelen en grenzen te stellen. Als vrouw zijn dat belangrijke competenties. Ik heb gezien dat mannen sneller promotie maken, voor hen is het makkelijker om hogerop te komen. Terwijl veel vrouwen langer studeren. Om mij heen zie ik dat mannen eerder stoppen met studeren, die denken sneller 'nu is het wel genoeg geweest' en die willen geld verdienen.

Je hebt altijd bijbanen gehad, wat heeft dat jou gebracht?

Ik heb van mijn bijbanen geleerd dat de sfeer en de diversiteit in een team heel belangrijk zijn. Ik heb veel bijbanen gehad. Op mijn 15de werkte ik bij de Action, daar werkten veel gezellige mensen van verschillende afkomst. Daarna heb ik drie jaar bij de Dirk van den Broek gewerkt, daar heb ik ook leuke mensen leren kennen. Ik heb daarna ook nog voor de Klantenservice van Ziggo gewerkt. Dat was niet leuk, je moest klanten binnen twee minuten helpen. Het ging allemaal om targets: hoe sneller je de klant afkapte, hoe hoger je score. Ik weet nu dat ik beter pas in een sociaal en divers team.

Waarom heb je nu gekozen voor een baan bij de Belastingdienst?

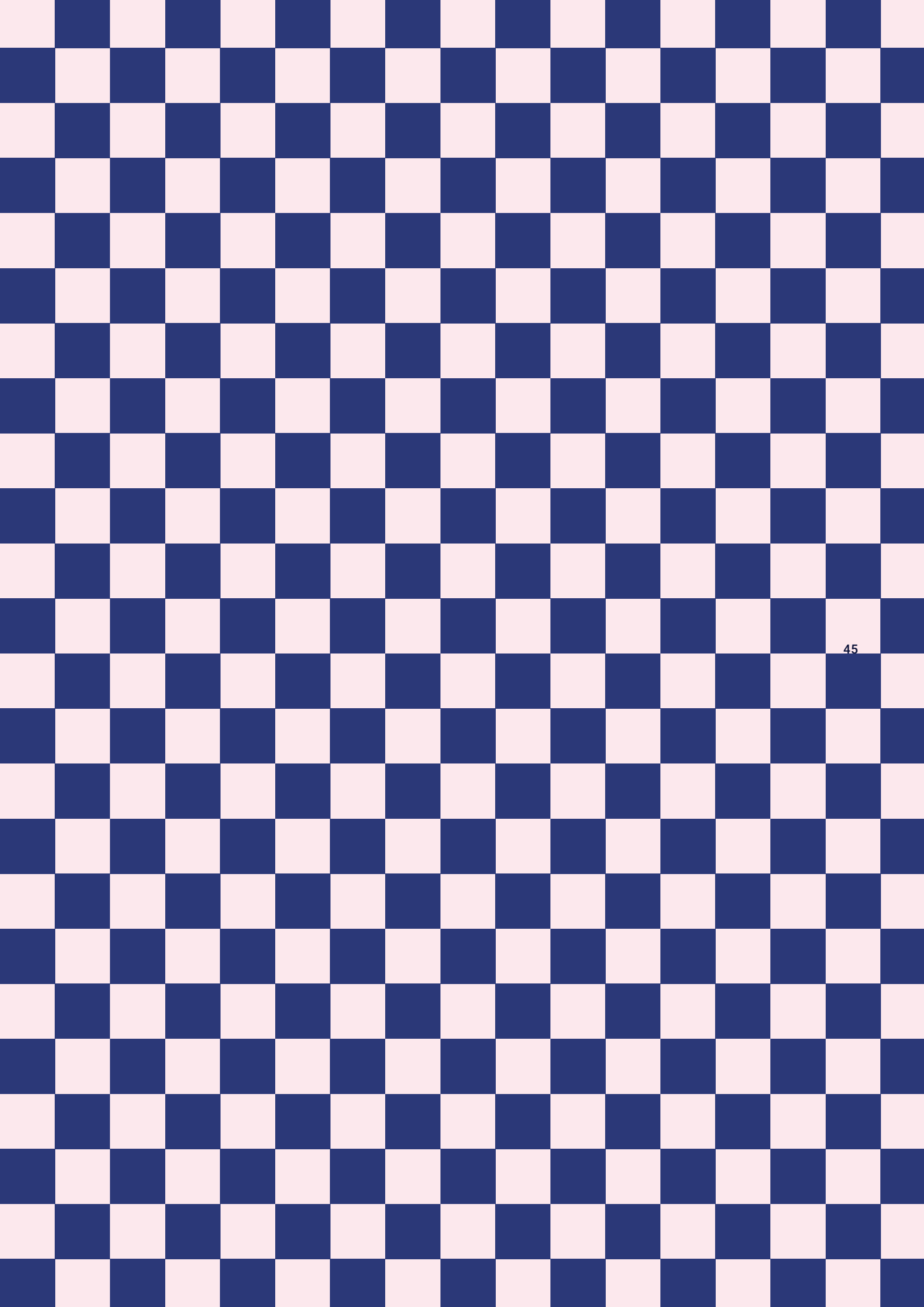
Mijn team bij de Belastingdienst is divers en jong. De sfeer is heel goed. Onze teamleider stimuleert ons echt om kansen te pakken. In ons team hebben we mensen van verschillende achtergrond, dat is heel prettig. Ik heb vriendinnen die op hun werk te maken hebben met werkdruk, gerommel, onaardige collega's. Ik ben blij dat ik niet in zo'n sfeer werk.

Ik kies voor werken bij de overheid vanwege de vastigheid. Mijn huidige baan is momenteel prima voor mij. Ik vind het heel erg leuk en ben bezig met verschillende werkzaamheden. Voor de rest is het flexibel, daardoor is het werk goed te combineren met studie en kind.

Dat flexibele heb je wel nodig als werkende moeder. Ik heb het moederschap onderschat. Het is niet zoals je het op social media ziet. Niemand heeft mij dat ooit verteld, hoe zwaar het is om 's nachts wakker te worden of om overdag je aandacht te verdelen. Ik merk dat ik het te perfectionistisch kan maken. Ik kan niet thuiswerken, als ik niet heb gestofzuigd.

Wat is jouw tip voor jonge vrouwen?

Doe andere dingen naast je studie, dat zorgt voor een rijker cv. En het helpt je ook om andere mensen te leren kennen, buiten de wereld van studenten. Door verschillende werkzaamheden word je sterker. Ik kan mij nu makkelijker uitdrukken in gesprekken. Je krijgt een andere kijk op werk. En verbreed je blik; als je doelen stelt voor jezelf, vraag dan of kijk hoe anderen het doen.



***'Mijn Koerdische achtergrond heeft me politiek
bewust gemaakt en mij gemotiveerd om voor
Bestuurskunde te kiezen'*** ~Tanya

46



‘Mijn ouders zijn politieke vluchtelingen uit Turkije. Ze zijn Koerdisch. Ik vind het mooi dat ik de Koerdische cultuur heb meegekregen, weet hoe het leven daar is, bijvoorbeeld dat het niet vanzelfsprekend is dat er warm water uit een kraan komt.’

Toch miste Tanya het dat haar ouders de Nederlandse taal niet goed beheersten en de cultuur niet kenden. Daardoor kreeg ze op school het idee dat ze extra stappen moest zetten. ‘Ik deed heel hard m’n best omdat ik vanuit thuis minder meekreeg. Ik had geen hoogopgeleide ouders die goed Nederlands spraken, en mij wegwijs wisten te maken in de Nederlandse cultuur.’

‘Ik moest ook veel oppassen op mijn broertje. Ik was 11 jaar enig kind, na schooltijd was ik daardoor alleen thuis, wat ik niet altijd prettig vond. Later, toen m’n broertje klein was, moest ik na schooltijd op hem oppassen of hem naar de kinderopvang brengen. Dit kostte veel tijd, maar het heeft niet erg belemmerend gewerkt in wat ik heb gedaan. We worden nu echt broer en zus, we krijgen mooie gesprekken. Ik heb veel moeten doen thuis. Toen mijn ouders gingen scheiden bijvoorbeeld, heb ik het ouderschapsplan geschreven. Die verantwoordelijkheden hebben het soms ingewikkeld gemaakt. Daarom ben ik zo blij dat we nu een leuke relatie ontwikkelen.’

‘In groep 4 dachten ze dat ik naar een speciale school moest omdat ik niet slim genoeg was. Er was iets anders. Ik had een taalachterstand, mijn Nederlands was niet goed genoeg. Toen ik naar de middelbare school ging, kwam ik op een havo/vwo. Dat was de wens van mijn ouders. Dat bleek te hoog gegrepen, de meeste vakken gingen goed, alleen de talen niet.

Dat heeft me wel onzeker gemaakt, ook nu kan ik nog twifelen over de stukken die ik schrijf, terwijl dat niet nodig is.’

‘Deze onzekerheid heeft me doen beseffen dat de een iets goed kan opschrijven, maar dat ik misschien de persoon ben die goed kan bedenken wat er dan moet worden opgeschreven. Je hoeft niet overal even goed in te zijn. Dat besef heeft me geholpen mijn kwaliteiten te vinden, en heeft ervoor gezorgd dat ik nu afgestudeerd ben en bij de provincie werk.’

Toen ze jong was, ervoer Tanya het als onrechtvaardig dat ze zoveel zelf moest uitzoeken, en telkens het gevoel kreeg dat ze een achterstand had. ‘Daar ben ik overheen. Ik ben nu trots op wat ik kan. Daarbij hielp het dat ik ontdekte dat anderen me kunnen helpen, en ik ook vragen mocht stellen. Dat vinden anderen juist leuk. Ik heb bijvoorbeeld ook neven en nichten in Nederland die ouder zijn dan ik en heel hoogopgeleid. Aan hen ben ik gaan vragen wat ik van huis uit niet meekreeg. Er zijn meerdere wegen naar Rome: je netwerk kan je gebruiken om te komen waar je zou willen zijn.’

‘Ik heb een gigantisch netwerk. Overal waar ik kom, ken ik mensen, praat ik met mensen. Dat doe ik niet omdat ik die mensen nodig heb, maar ik vind het echt interessant om met mensen te zijn, te horen en te zien waarom ze bepaalde dingen doen. Ik haal heel veel energie uit anderen. Een van mijn sterkste kwaliteiten is dat ik makkelijk contact maak.’

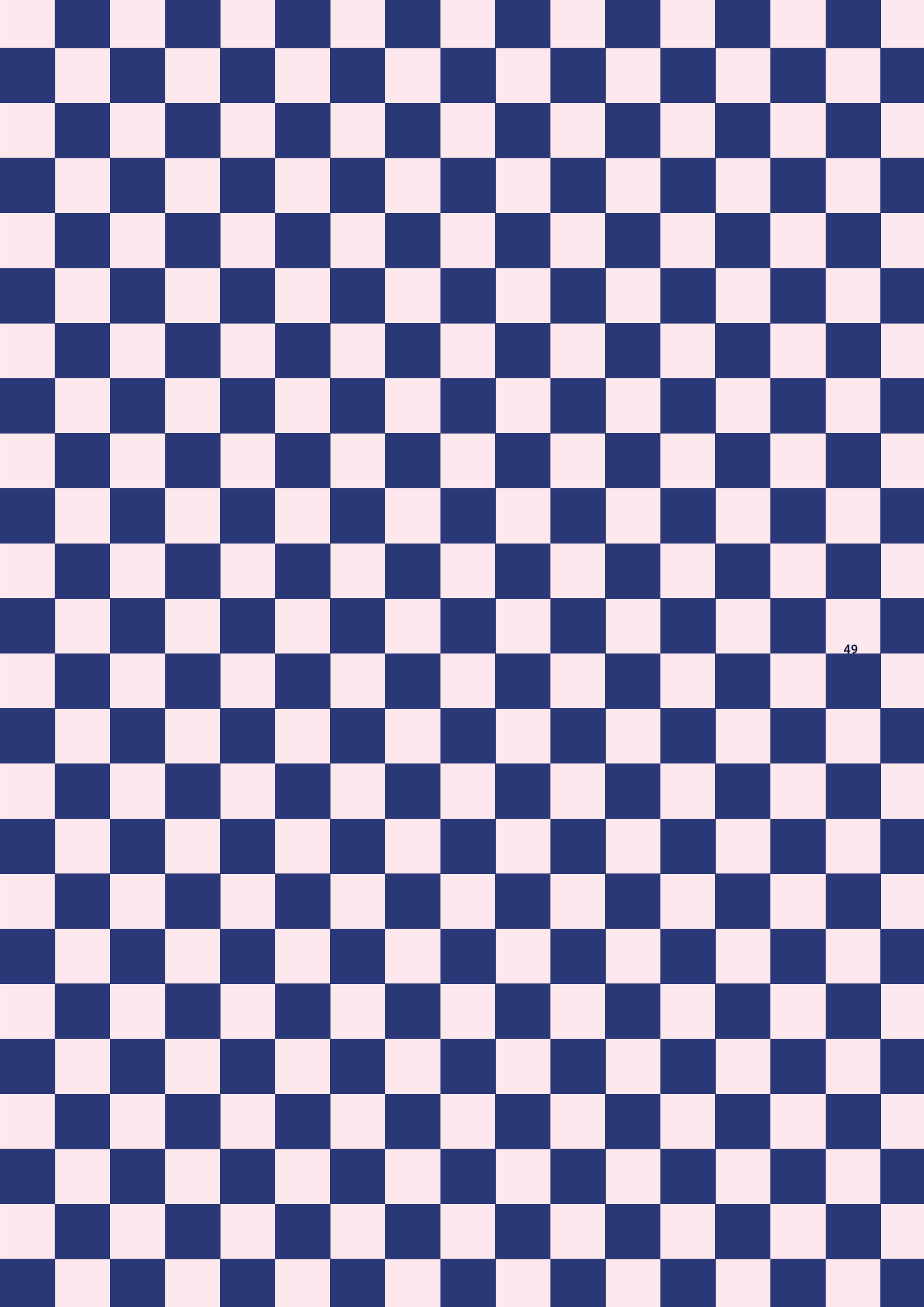
Inmiddels spreken de ouders van Tanya wel Nederlands, en kan ze met hen onder meer over haar studie Bestuurskunde praten. 'Ik wil met Bestuurskunde iets goeds doen voor mensen. En dat begrijpen ze, want ik krijg kansen die anderen in onze familie niet hebben gekregen. Een nichtje in Turkije is in armoede opgegroeid, en Turkije heeft een ander onderwijssysteem. Zo ben ik me gaan realiseren dat ik de wereld beter wil maken. Daarbij speelt mijn politieke achtergrond ook een rol: Koerdisch zijn is niet makkelijk. Mijn achtergrond heeft me politiek bewust gemaakt en mij gemotiveerd om voor Bestuurskunde te kiezen.'

Dat ze Koerdisch is, speelt in haar huidige carrière geen grote rol. 'Het maakt voor sommigen uit dat ik Koerdisch ben, daardoor ben ik vroeger wel benadeeld. Juist omdat ik toen merkte dat kansen ongelijk verdeeld zijn, kijk ik liever naar wat mensen nodig hebben, waar dan ook. Met de aardbeving in Turkije wilde ik per se een inzamelingsactie starten. Ik heb mijn familie in Turkije gevraagd of ze hulppakketten kunnen maken van het geld dat ik hier inzamel.'

Ook religie speelde geen grote rol: 'Mijn ouders hebben me redelijk vrij opgevoed. Ik ben net als zij aleviet, maar ik heb zelf de keuze van mijn geloof gemaakt en beslis ook zelf hoeveel tijd ik eraan besteed. Ik ben dankbaar voor de vrijheid die mijn ouders me hebben gegeven. Ze staan altijd achter de keuzes die ik zelf maak. Ze zeggen: 'Als je ons vertelt wat en waarom, staan wij er achter als je daar gelukkig van wordt. Die vrijheid heeft me erg geholpen.'

Ook dat ze vrouw is, heeft weinig effect gehad op Tanya's loopbaan: 'Bij mij als persoon niet. Ik ben iemand die sterk in haar schoenen staat en haar woordje klaar heeft. Altijd wel gehad. Maar in mijn omgeving zie ik dat vrouwen benadeeld worden. Bijvoorbeeld: in een meeting wordt er eerder door een vrouw heengepraat dan door een man. Als mij dat gebeurt zeg ik: 'Ik ben aan het woord, misschien kun je luisteren naar wat ik zeg.' Doe je dat een paar keer, dan gebeurt het niet meer. Niet iedereen heeft de moed dit te doen. Ik heb de indruk dat mijn generatie hier minder last van heeft dan de generaties voor mij.'

'Maar ook hierbij denk ik dat ik voordeel heb gehad van mijn achtergrond. Mijn ouders hebben mij namelijk een feministische naam meegegeven. Tanya was de Russische codenaam van de eerste vrouw die in Rusland opkwam voor vrouwenrechten. Het is een naam die mij past.'



'Trots dat ik het zelf heb gedaan, maar ik had graag meer begeleiding gehad'



Nyah

*Je studeert binnenkort af aan hbo
Communicatie, waar ben je trots op?*

Op mijn diploma's en dat ik heb doorgezet. Ik kreeg een laag advies op de basisschool, namelijk vmbo met leerwegondersteuning (LW00), terwijl ik in de meeste vakken heel goed was. Alleen met rekenen had ik moeite. Ik woonde alleen met mijn moeder, zij kon mij niet helpen met rekenen. Uiteindelijk heb ik op het vmbo nooit begeleiding gekregen bij rekenen. Ik heb alle opleidingen op eigen kracht gedaan. Ik ben trots dat ik het zelf heb gedaan, maar ik had graag meer begeleiding gehad.

Jonge vrouwen doen het goed in het hoger onderwijs, maar switchen wel vaak. Dat vrouwen vaak veranderen van opleidingsrichting snap ik. Dat heb ik zelf ook gedaan. Vrouwen willen graag dat alles klopt. Die leggen de lat hoog voor zichzelf. Ik ben ook na een jaar van studierichting gewijzigd. Ik vond Social Work te chaotisch, ik hou van structuur. Bij hbo Communicatie is alles duidelijker geregeld, maar daar moest ik eerst achter komen. Ik kwam vanaf het mbo naar het hbo. Op het hbo wisten ze dat ik van een achtergrond kom die niet gerelateerd is aan mijn hbo-vervolgstudie. Ik heb gemist dat er is mee gedacht over mijn studieachtergrond en het nadenken over de keuzes je maakt. Je bent de eerste die mij er vragen over stelt.

Je hebt een bijbaan in de commerciële wereld, zie je daar m/v verschillen?

De mannen vertrekken eerder uit de bijbaan en gaan door naar volwassen banen. Die hebben sneller zoiets van 'I'll fix it'. Dat is het privilege van een man zijn. Vrouwen zijn meer 'emotionally wired', die kijken naar de details, mannen kijken globaler en zijn dan al snel tevreden.

Vrouwen bekijken een vacaturetekst bijvoorbeeld heel serieus, daardoor denken ze al snel dat de baan te moeilijk is, want ze vragen zich dan af of ze wel bekwaam zijn op alle punten. Dus dan solliciteren zij niet. Ik heb nu zelf gezien dat de vacaturetekst vaak onnodig moeilijk wordt gepresenteerd. Als je dan bent aangenomen voor een baan, denk je: 'Is dit alles?'

Wat is jouw belangrijkste advies aan het onderwijs?

Zorg voor meer persoonlijke betrokkenheid bij de studieloopbaan en de ontwikkeling van de studenten. Met een studieloopbaancoach praat je alleen over je studie, niet over je persoonlijke ontwikkeling. Dat geldt ook voor docenten, die beperken zich tot hun vak. Maar je moet als docent de studenten ook ondersteunen in hun gedrag. Laatst was een docente boos op studenten die door haar les heen praatten. Na de les excuseerde zij zich daarvoor. Ik vind dat vreemd, sorry dat ik het zeg, het is typisch westers. Het gaat toch ook om de persoonlijke ontwikkeling van studenten?

Wat is je belangrijkste advies aan werkgevers om vrouwen te behouden?

Meer kennis nemen van het belang van mentale gezondheid. Onze generatie is heel erg 'included' met emoties, wij letten op 'mental health'. De oudere generatie in het werkveld begrijpt dat niet, die zijn meer van 'ga gewoon door' als je een probleem aankaart.

Wat is jouw belangrijkste advies aan hoogopgeleide vrouwen?

Als je in het diepe springt, dan zie je dat het meevalt. Als je gelooft dat je het kan, dan ben je al op weg. En kom voor jezelf op.

*'Door mijn stage als verpleegkundige,
wist ik dat ik naar de universiteit wilde.'*



Jule

Je hebt al heel veel gedaan, vertel.

Ik ben een stapelaar. Op de lagere school ging het leren moeizaam. Uit testen kwam naar voren dat ik dyslexie en een flinke leerachterstand had. Ik kreeg begeleiding voor mijn dyslexie en probeerde de leerachterstand in te halen. Ik haalde uiteindelijk mijn cito toets op havo/vwo niveau waar ik erg trots op was. Maar het advies van de school bleef staan, dus startte ik op het vmbo. Vanaf die tijd heb ik ook bijbanen gehad. Op mijn vijftiende ben ik in de horeca begonnen, ik begon als afwasser in een pizzeria en ging later in de bediening werken in verschillende restaurants.

Na twee jaar vmbo mocht ik doorstromen naar de havo, waar ik het profiel Natuur en Gezondheid heb gedaan. Nadat ik mijn havo-diploma haalde, ging ik naar het hbo, waar ik mijn propedeuse verpleegkunde haalde en succesvol de honours geneeskunde heb afgerond. Door mijn stage in de thuiszorg, kwam ik erachter dat ik door wilde studeren. Tijdens mijn stage zag ik veel eenzaamheid en gezondheidsverschillen. Ik kwam in aanraking met de kwetsbaarste groepen in de samenleving. En ik voelde dat ik wilde bijdragen aan meer structurele veranderingen.

Daarom ging ik naar de universiteit en koos ik voor de bachelor Interdisciplinaire Sociale wetenschappen. Dit was een studie waarbij ik me voor het eerst thuis voelde, ik vond het echt een geweldige tijd en genoot altijd van de lectures en werkgroepen. Ik leerde complexe maatschappelijke vraagstukken vanuit meerdere invalshoeken en disciplines te bekijken, en toe te werken naar een passende oplossing.

Door het behalen van mijn bachelor diploma heb ik ook mijn eerste opdracht kunnen doen als freelance onderzoeker. Dat was heel bijzonder. Recentelijk heb ik bedacht om nog een master te doen, om meer toegang te krijgen tot interessante banen met meer verantwoordelijkheid en uitdaging. Ik wil mij verdiepen in sociale ongelijkheid, misschien ga ik een master sociale ongelijkheid of sociologie doen.

Wat was je eerste opdracht als freelance onderzoeker?

Ik heb een verkennend onderzoek gedaan in opdracht van Pharos, dat is het landelijke expertise centrum voor het verkleinen van gezondheidsverschillen. Ze zochten een junior onderzoeker voor een aantal maanden. Ik kreeg direct veel vertrouwen om zelfstandig aan de slag te gaan met het onderzoek.

Onderzoek doen vond ik super interessant. Ik heb een eerste verkenning gedaan naar de functie van brugfunctionaris en een eventuele toekomstige samenwerking tussen Pharos en de brugfunctionaris. Een brugfunctionaris is iemand die de schakel vormt tussen een school, de ouders en de organisaties in de wijk. Het interviewen vond ik geweldig en het was echt bijzonder om bezig te zijn met de kansengelijkheid van ouders en kinderen in kwetsbare situaties. Ik was eindverantwoordelijk voor het onderzoek en dat was ook intens. Ik voelde me enorm verantwoordelijk. Ik ging keihard werken om mezelf te bewijzen, want het was mijn eerste klus. Het resulteerde erin dat ik het dubbele aantal uren ging werken, tijdens die periode ging echt iedere vrije minuut er in.

Was je klaar voor de start?

Ik had graag meer willen leren op het terrein van assertiviteit en grenzen aangeven. Dat je grenzen leert stellen krijg je niet mee tijdens je studie. Als het in je karakter zit dat je perfectionistisch bent, dan dreigt het gevaar dat je over je grenzen heen gaat.

Ik heb ook ten aanzien van professionalisering veel gemist. Ik had geen idee hoe je contact opneemt met overheidsinstanties of met onderzoekers van andere organisaties. Ik heb daarin ook wel wat fouten gemaakt. Ik had bijvoorbeeld alleen hotmail en geen werkmail.

Verder vond ik het erg lastig om een uurloon voor mijzelf te bepalen. Dus schakelde ik een oud docent in die mij fijn advies gaf en mij aanmoedigde niet te weinig te vragen, ook met het oog op professionaliteit. Ik ben haar erg dankbaar, want ik had mezelf echt te kort gedaan als ik niet met haar had gesproken.

Hoe kunnen opleidingen beter voorbereiden op de arbeidsmarkt?

Meer aandacht besteden aan grenzen stellen, voor jezelf opkomen en aan professioneel communiceren. Ik heb bijvoorbeeld nooit geleerd hoe je jezelf moet profileren, op LinkedIn wat zet je daar op?

Wat zijn daar de ongeschreven regels voor?

Ik heb dat ook niet vanuit huis meegekregen.

Ik ben eerste generatie student. Mijn ouders zijn kunstenaar en fotograaf die zich profileren met beelden en kunst en niet met woorden.

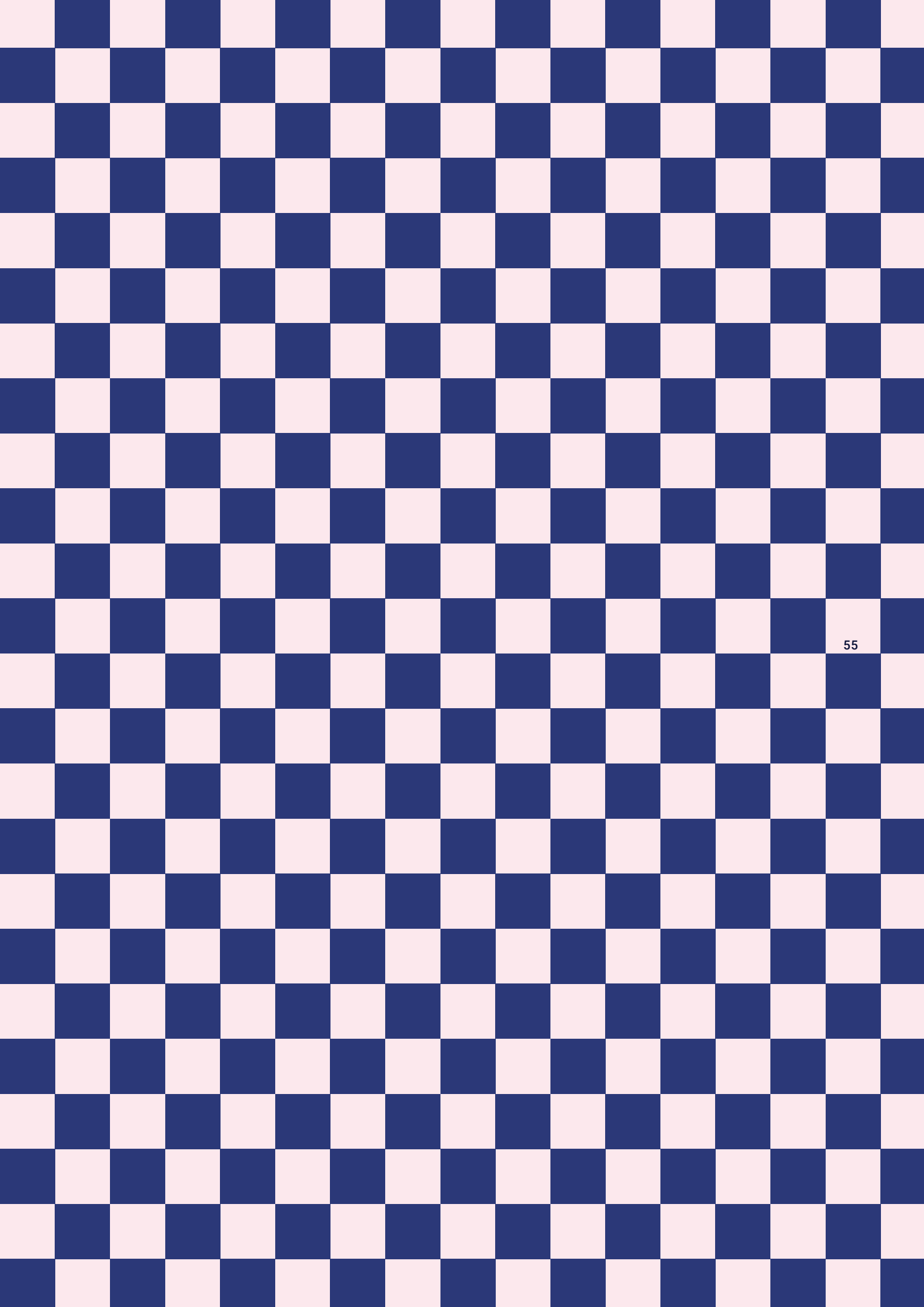
En wat kunnen werkgevers doen voor starters?

Voldoende tijd bieden voor het uitvoeren van de eerste opdracht. En misschien zorgdragen dat je in de eerste periode begeleiding krijgt of opdrachten doet samen met iemand.

Mijn begeleider bij Pharos was een rustige slimme vrouw die mij fijn heeft begeleid, toch durfde ik me niet altijd uit te spreken als ik stress had of als ik op specifieke dagen eigenlijk niet kon vergaderen door andere afspraken. En ik had zelf misschien meer hulp moeten vragen, als ik vastliep, toch wilde ik het telkens zelf oplossen omdat ik mij als starter wilde bewijzen. Het is goed dat werkgevers zich realiseren dat mensen daardoor snel over hun grenzen kunnen gaan.

Wat adviseer je jonge vrouwen die starten?

Zorg dat je jezelf niet voorbij loopt. Het hoeft niet perfect de eerste keer, als iets niet goed is dan hoor je het wel. Verder is het als zelfstandige belangrijk om je eigen grenzen aan te geven, probeer jezelf niet te overwerken. Als iets niet op tijd lijkt af te komen, ga hier dan tijdig over in gesprek. Vaak is er geen harde deadline zoals op de universiteit, maar is er ruimte voor een paar dagen uitstel, wat veel stress kan wegnemen. Tot slot adviseer ik jonge vrouwen in zichzelf te geloven en zich vooral niet onder te classificeren, je kunt meer dan je denkt!



*'Als vrouw ben je veel bezig
met de verwachtingen van anderen.
Gun jezelf de tijd om uit te vinden wat jij wil!'*



Hannah

Wat doe je op dit moment?

Ik doe veel tegelijk. Sinds kort heb ik een contract voor vier dagen per week bij Fiction Factory, dat is een duurzame fabriek voor interieurbouw. Ik ben daar bezig met de organisatie van de bouwprojecten.

Ik had hier geen ervaring in, maar leer elke dag enorm veel nieuwe dingen. Daarnaast hou ik mij bezig met mijn eigen ontwerpen. Ik huur een ruimte in een creatieve broedplaats en die ruimte heb ik omgebouwd tot naaiatelier.

In mijn vrije tijd doe ik ook veel, ik geef dansles en ik dans zelf ook graag. En ik hou mij bezig met de koloniale geschiedenis. Met een vriend organiseer ik de dekoloniale Indonesië Nederland Herdenking, waarbij we ook ruimte geven aan andere perspectieven op de koloniale periode en de naoorlogse periode.

Je koos voor een mbo opleiding na je bachelor?

Na het behalen van mijn bachelor aan de universiteit, wist ik dat ik meer met de creatieve kant van mijzelf wilde doen. Ik had vrij snel bedacht dat ik een mbo opleiding wilde doen. Zag dat echt als in mezelf investeren. Het voelde als een keuze maken voor mijzelf. Ik ben een creatief persoon en een doener, ik wil problemen altijd direct oplossen. Vind het leuk om mijn brein te gebruiken, maar ik wil ook graag in de maatschappij staan.

Ik heb toen gezocht naar een korte, praktische en creatieve opleiding. Toen heb ik gekozen voor de Jean school van het ROC in Amsterdam, omdat zij de focus leggen op vakmanschap en duurzaamheid. De studenten van deze opleiding zijn een representatie van de maatschappij, van rechts tot links, met alle achtergronden en leeftijden. Ook dat vond ik heel prettig en had ik op de universiteit niet gevonden. Inmiddels

heb ik in Brazilië stage gelopen in een 'hub' voor duurzame denim bedrijven, ben ik afgestudeerd, heb ik mijn eigen naaiatelier en werk ik in een creatieve setting. Het is voor mij een goede keuze geweest.

Waarom ging je niet direct naar het mbo?

Ik heb altijd veel moeite gehad met kiezen. Dat begon al op het gymnasium, ik wist niet goed wat ik wilde doen en vond tegelijkertijd alles wel leuk. Na het gymnasium heb ik eerst in de horeca gewerkt en gereisd, omdat ik niet kon kiezen uit alle mogelijkheden. Tijdens mijn tussenjaar kwam de deadline om te besluiten nog steeds te snel. Mijn moeder was relaxed over mijn keuzes, maar vanuit school waren we voorbereid op doorstromen naar de universiteit. We kregen op school ook alleen voorlichting over wetenschappelijk onderwijs.

Wat ook meespeelde is de verantwoordelijkheid die ik voel naar bijvoorbeeld mijn opa en oma. Zij hebben heel hard gewerkt en hebben van niets iets gemaakt. Mijn opa en oma hebben altijd benadrukt dat ik zo veel kan. Ik heb het brein om te leren, ik voelde de verplichting om het dan ook maar te doen.

Op school hield ik van geschiedenis, aardrijkskunde en klassieke talen. Archeologie raakte aan de exacte vakken die ik interessant vond én had een praktisch onderdeel, dat laatste sprak mij ook aan. Maar ik merkte al heel snel dat het helemaal niet bij mij pastte, het was er conservatief en wit. Er was altijd een bias dat het bij opgravingen vooral om mannen ging. Het studeren ging mij eerst heel makkelijk af, maar ik was steeds tegen het systeem aan het schoppen. Tijdens covid schreef ik mijn scriptie en liep ik vast, maar ik vroeg geen hulp.

Je vindt het moeilijk om hulp te vragen?

Ja, dat voert ook terug op de hoge verwachtingen die ik voel. Er is altijd tegen mij gezegd: 'Je hebt veel potentie'. Mensen hebben van mij al snel het beeld dat ik alles onder de knie heb. Dat is best fijn, maar dat heeft een andere kant. Want wat als je een scriptie schrijft en je opeens wel vastloopt? Ik wilde niemand tot last zijn met mijn vragen, ik dacht dan ook aan docenten die het ook zwaar hadden met covid.

Niemand tot last willen zijn, dat heb ik via de opvoeding meegekregen. Dat speelt bij veel Indo's. En het komt ook voort uit het vrouwzijn, je hebt aangeleerd: je mag niet te veel zijn, niet te groot zijn. Dat heb ik best wel geïnternaliseerd. Daar ben ik de laatste tijd veel mee bezig geweest, dat je om hulp mag vragen en ruimte in mag nemen en dat je vragen mag stellen. Het heeft ook met ons gezin te maken, mijn vader overleed op jonge leeftijd. Als oudste dochter heb ik vervolgens 'een grote mensenrol' op me genomen, verantwoordelijkheid op me genomen om het thuis niet nog zwaarder te maken.

Was je klaar voor de start na je mbo opleiding?

Ja. Op mijn mbo opleiding word je heel goed voorbereid op de arbeidsmarkt. Je wordt sommige vrijdagen in contact gebracht met mensen uit bedrijven, dat noemen ze een Friday Talk. Dan komen mensen uit het werkveld vertellen over hun eigen loopbaan, dat inspireerde mij heel erg, zeker als het jonge mensen waren. Ik vond het wel opvallend dat als er werkende vrouwen kwamen, dat zij dan de vraag kregen: 'Hoe doe je dat dan met je gezin'?

Mijn mbo docenten hebben mij ook geholpen om mijzelf te leren kennen en te starten op de arbeidsmarkt.

Zij benadrukten constant: "Als jij je gaat positioneren in de arbeidsmarkt, dan moet je zelf wel weten wie je bent! Wat breng jij?"

"We hebben echt heel veel tijd besteed aan het maken van een cv en portfolio's. En je kreeg er ook uitgebreid kritiek op. Ik gebruikte een heel sociaal wenselijke profielfoto bijvoorbeeld, van een keurige bedekte glimlachende meid. Toen zeiden ze: dit ben je toch al lang niet meer?"

Ik heb nu een eigen atelier en ik heb nu besloten even niets meer te beloven aan anderen. Want ik wil alles altijd perfect doen. Ik ga mezelf eens leren aanklooien en genieten van het proces, gewoon gaan creëren. Dat was mijn allergrootste cadeau, mezelf toestaan van fouten iets te creëren. Ik heb dat laatst voor de eerste keer gedaan. Ik heb een schort gemaakt van restmateriaal, dat is eigenlijk zwaar beneden mijn niveau, maar ik heb doorgezet en de fouten er niet uitgehaald, daardoor kwam ik in een positievere cirkel terecht.

Advies aan het onderwijs?

Op een gymnasium en op de universiteit wordt altijd op zelfstandigheid gehamerd. Terwijl het zó fijn is als iemand je een keer bij de hand neemt. Ik heb dat echt gemist dat een docent of mentor zegt: 'Oké, wie ben jij en waar wil je heen? Wat zijn je vragen?'

Mijn advies aan de universiteit: denk meer mee met de ontwikkeling van jonge mensen.

En jouw advies aan werkgevers?

Die zou ik hetzelfde advies geven: denk mee en geef vertrouwen. Ik werk nu onder een vrouw die heel open is, zij stelt het op prijs als je vragen stelt. Ik ontdek nu pas hoe fijn het is dat je als starter in een bedrijf de veiligheid ervaart om vragen te kunnen stellen.

